

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
UKRAJNA OKTATÁSI ÉS TUDOMÁNYOS MINISZTERIUMA**

**Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II
II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola**

**з Спеціальних історичних дисциплін
Történelem segédtudományai
(назва навчальної дисципліни / a tantárgy neve)**

**ПРОГРАМА
обов'язкової навчальної дисципліни**

**Normatív tantárgy
PROGRAMJA**

підготовка бакалаврів

напрямок/спеціальність

**6.020302. Історія
(шифр і назва напрямку, спеціальності / szak kódja és neve)
szak 014 Середня освіта**

Розробники програми / A program kidolgozói Dr. Csatóry György
Чотарі Ю.Ю. к.і.н. доцент каф.

Затверджено на засіданні кафедри Історії і суспільних дисциплін
Протокол № 1 від „ 28 ” серпня 2017 року
Jóváhagyva a Történelem és Társadalomtudományi Tanszék ülésén
2017. augusztus 28-án, jegyzőkönyv száma: 1

Завідувач кафедри / Tanszékvezető _____ (підпис / aláírás) _____ (прізвище та ініціали / név)

ВСТУП / BEVEZETÉS

Програма вивчення навчальної дисципліни з Спеціальних історичних дисциплін Történelem segédtudományai

” складена відповідно до навчального плану підготовки бакалаврів/магістрів напряму (спеціальності)
“Середня освіта. Історія”

з Спеціальних історичних дисциплін Történelem segédtudományai

” tantárgy programja a történelem szak alapképzés/mesterképzés tantervének megfelelően lett kidolgozva.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є / A tantárgy oktatásának tárgya:

Мета / Cél Ознайомити студентів джерелознавчої думки України і Угорщини. Містом спеціальні історичні дисципліни в розробці вітчизняної історії. Навчити аналізувати зміст і суть певних історичних джерел які можуть допомогти глибшому дослідженню і вивченню історії нашої країни. Розуміти основні проблеми джерелознавства.

Megismertetni a hallgatókkal a magyarországi és ukrajnai forráskutatás gyakorlatát, a történelmi segédtudományok helyét a történetkutatásban. Megtanítani a hallgatókat a forráskutatásra és annak módszertanára, ami hozzásegíthet az országok történetének feldolgozásához.

Завдання / Feladat Студент має вивчити головні джерела з історії України і Угорщини, уміти аналізувати твори авторів середніх віків. Оволодіння методами роботи з джерелами сприятиме кращому засвоєнню студентами інших дисциплін, які вивчаються у вузі, успішному використанню документів під час практики і майбутньої роботи вчителем у школі, зокрема, підготовки матеріалів до уроків, у читальних залах і фондосховищах музеїв, архівів, бібліотеках.

–**Módszertani:** megtanítani a hallgatókat az elméleti alapokra illetve azokra a módszertani sajátosságokra amelyek lehetővé teszik a történelem forrásközpontú kutatását.– **Ismereti:** általános képet adni a klasszikus és a viszonylag új történelmi segédtudományok fejlődéséről. Felvázolni és részleteiben ismertetni a magyar és az ukrán történelmi segédtudományok fejlődésének szakaszait. –**Gyakorlati:** Ismertetni a történelmi segédtudományok forráskutatással kapcsolatos eredményeit a klasszikus és az „új” történelmi segédtudományokra vonatkozóan. Megtanítani a hallgatókat olvasni, elemezni és felhasználni a történelmi forrásokat.

Міждисциплінарні зв'язки / Tantárgyi kapcsolatok: з історією України та Угорщини, всесвітньою історією, археологією, історіографією, теорією і методологією історії.

Курс заснований на застосуванні до вивчення туристичних ресурсів свого регіону всіх теоретичних і методичних знань і практичних навичок, отриманих у ході вивчення дисциплін фізичної й соціальної географії, економіки й менеджменту туризму, культурології й історії.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів / A tantárgy programja a következő tartalmi modulokból áll:

I. MODUL
1.Téma: Genealógia / Генеалогія
a) Джерельна база генеалогічних досліджень. /A genealógiai kutatások forrásanyaga.
b) Основні етапи розвитку угорської і української генеалогії. /A magyar és az ukrán genealógia fejlődésének szakaszai.
c) Визначні генеалогі . / Jeles genealógusok
d) Основні поняття, термінологія. /A genealógiai alapfogalmak
e) Зв'язки генеалогії з іншими доп. іст. науками. /Kapcsolatai a többi segédtudományokkal.
f) Характеристика генеалогічних та бліц, креслення, збір даних. /Családfák elemzése, rajzolása és adatolása.
2.Téma: Heraldika/Címertan / Геральдика
a) Історія і розвиток геральдичної науки. Складові частини герба. /A címertan története és fejlődése. A címer alkotó részei.
b) Герби населених пунктів / Településcímerek

c) Фамільні - родинні герби. / Családi címerek
d) Визначні геральдики. / Jeles genealógusok
e) Значення символів, кольорі. Креслення гербів. /Címerrajz, szimbólumok jelentése, színek.
3.Тема: Сфрагістика /Szfragisztika, pecséttan
a) Користування офіційними печатками у середні віки та новий час. / A pecséthasználát múltja
b) Виготовлення державних і релігійних печаток. / Egyházi és állami pecsétek készítése.
c) Приватні печатки у середні віки і новий час. /Egyéni pecsétek a középkorban és újkorban.
d) Печатки міст і сіл. /Városok, falvak pecsétei
4. Тема: Kronológia /Хронологія
a) Юліанський і григоріанський календар. / A júliánus és gregoriánus naptár
b) Методи відчислення часу. / Az időszámítás módszerei, elemei
c) Реформи календарів. / Naptárreformok
II. MODUL
1.Тема: Палеографія /Paleográfia
a) Історія правопису. / Írástörténet
b) Мова документа, скорочення / A dokumentum nyelvezete, rövidítések.
c) Проблеми публікації. / A forráskiadás problémái
2.Тема : Епіграфіка /Epigráfia
a) Написи на будівлях /Feliratos emlékek épületeken
b) Написи на над могилок /Írásjelek sírhelyeken
c) Публікація надписів. / A feliratos emlékek kiadása
3.Тема: Oklevéltan /Дипломатика
a) Характеристика грамот. / Középkori és újkori oklevelek elemzése.
b) Методи публікації документів /Oklevél-kiadási gyakorlat
c) Читка документів середнього і нового часу. /Dokumentumolvasás
4.Тема: Архівознавство, Документознавство. /Levéltartan, irattan/
a) Документи як історичні джерела. / Középkori-újkori irattan
b) Історико-палеографічна характеристика документів /Iratelemzés.
c) Українські і угорські архівні системи. / Ukrajnai és magyarországi irattári rendszerek
5.Тема: Архонтологія /Archontológia, prozopográfia
a) Проблематика і типологія. /Problematika és tipológia
b) Функція, імена, хронологічні рамки. /Funkció, név és évkör
c) Джерела, право писання, імен. /Források, névírás mód kérdése
d) Підготовка архонтологічного ряду. /Az archontológiai sor készítése
e) Методика підготовки бази даних осіб. /Személyi adattár készítésének módszertana.
6.Тема: Történeti névtan/ Історична етнологія
a) Історія назв населених пунктів. /Helynévtan fejlődése és forrásértéke
b) Класифікація і історія назв прізвищ. /A személynévtan fejlődése és forrásértéke
c) Походження і розвиток історичних назв. / A helynevek osztályozása és története.
7.Тема: Metrológia /Метрологія
a) Системи мір. / Mértékrendszerek, mérésügy
b) Системи мір довжини. / Hosszmértékek
c) Система мір об'єму ваги / Űr-,súly és térfogatmértékek
8. Нумізмати́ка /Numizmatika.
a) Становлення і розвиток нумізматики. /A numizmatikatudomány létrejötte és fejlődése
b) Періодизація і класифікація грошового обігу. /A pénzforgalom jellege és periodizációja
c) Паперові грошові знаки. /Papírpénzek
a) Склад (хімічний) металевих грошей. / Pénzérmekek anyaga.
b) Характеристика зображень на медалях. /Ábrák elemzése
c) Українська-угорська нумізмати́ка. /Magyar-ukrán éremtan.
III. MODUL

1.Тема: Історична екологія. /A történeti ökológia
a) Формування і подальші плани історичної екології. /A történeti ökológia kialakulása és céljai.
b) Наслідки регуляції річок і вирубка лісу (на прикладах Закарпаття) Folyószabályozás, erdőirtás (Kárpátalja példáján)
c) Дослідження історичних документів з боку екологічних питань (даних) /Történelmi forráskutatás ökológiai-centrikus szempontból.
d) Визначні екологі- історики. /Jelentős ökológusok-történészek
2.Тема: Тісторіетні іконографія /Іконографія
a)Ілюстрація історичних праць. /A történeti művek illusztrálása
b)Наука про уміння виразити думки через мистецтво (символів) /A tartalmi mondanivaló tudománya
c)Зображення історії на уроках історії. /A történelemábrázolás a tanórákon.
3.Тема: Тісторіетні földrajz /Історична географія
a)Становлення і розвиток історичної географії /A történeti földrajz kialakulása
b)Географічне середовище і історичні події. / A földrajzi környezet és a történelmi események
c)Історична географія України і Угорщини
4.Тема: Insigniológia
a)Корони і інші знаки державної влади. /Koronák, uralkodói insigneák
b)Угорські знаки коронації. / A magyar királyi koronázási jelvények
c) Релігійні знаки влади. /Egyházi insigniológia
d) Знаки вищих чиновників. /Tisztviselői és cégjelvények
5.Тема: Папірологія /Papirologia
a)Історія виготовлення паперу. / A papírkészítés története
b)Водяні знаки на паперах. / Vízjelek
6.Тема: Кодикологія /Kodikológia
a)Виготовлення кодексу, „скріп топ” /A kódex elkészítése.
b)Зміст і форми тексту. /A kódex tartalma, szövegek
c)Колекція кодексів. /Kódexgyűjtemények
7.Тема: Вексилологія /Vexillológia
a)Розвиток і основні етапи розвитку науки про прапори /A zászlóhasználat fejlődése
b)Історичні прапори України і Угорщини /A magyar és az ukrán zászló, nemzeti színek
c)Прапори регіонів, міст і сіл /Városok, egyházak, városok, falvak régiók zászlai
8.Тема: Фалеристика /Falerisztika
a)Основні етапи розвитку фалеристики, історія дисципліни /Alapfogalmak (díszjel, érdem, kitüntetés)
b)Військові ордені, медалі. /Katonai érdemrendek
c)Знаки відзнаки релігій, орденів і тд. /Egyházi kitüntetések. Lovagrendek érdemjelei.
d)Відзнаки як символи держави. /A kitüntetések mint az adott államhatalom szimbólumai.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен / A tantárgy teljesítése által a hallgatónak

- **знати** / tudnia kell: історію виникнення, становлення та розвиток спеціальні історичні дисципліни, їх кваліфікаційні особливості.
- методикy використання допоміжних іст. дисц. у наукових дослідженнях.
- **вміти** / képesnek kell lennie: володіти навиками практичного застосування даних спец. іст. дисц. при роботі з архівними документами опублікованими джерелами, матеріальними пам'ятками у викладацькій діяльності.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 години/3 кредитів ECTS.
A tárgy oktatására 90 óra / 3 kredit (ECTS) áll rendelkezésre.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни / A tantárgy összetevői

Змістовий модуль 1. / 1. tartalmi modul

I. MODUL

1.Генеалогія. /Genealógia.

- Джерела генеалогічних досліджень. / A genealógiai kutatások forrásanyaga.
- Основні етапи розвитку угорської і української генеалогії. /A magyar és az ukrán genealógia fejlődésének szakaszai.
- Визначні генеологи . / Jeles genealógusok.
- Основні поняття, термінологія. /A genealógiai alapfogalmak
- Зв'язки генеалогії з іншими додатковими історичними науками. /Kapcsolatai a többi segédtudományokkal.
- Характеристика генеалогічних та бліц креслень, збір даних. /Családfák elemzése, rajzolósa és adatolósa.

2.Геральдика. /Heraldika/Címertan.

- Історія і розвиток геральдичної науки. Складові частини герба. /A címertan története és fejlődése. A címer alkotó részei.
- Герби населених пунктів. / Településcímerek.
- Фамільні - родинні герби. / Családi címerek.
- Визначні геральдики. / Jeles heraldikusok
- Значення символів, кольори. Креслення гербів. /Címerrajz, szimbólumok jelentése, színek.

3.Сфрагістика /Szfragisztika, pecséttan.

- Користування офіційними печатками у середні віки та у новій час. / A pecséthasználát múltja.
- Виготовлення державних і релігійних печаток. / Egyházi és állami pecsétek készítése.
- Приватні печатки у середні віки і у новий час. /Egyéni pecsétek a középkorban és újkorban.
- Печатки міст і сіл. /Városok, falvak pecsétjei.

4.Хронологія. /Kronológia.

- Юліанський і григоріанський календар. / A júliánus és gregoriánus naptár.
- Методи відчислення часу. / Az időszámítás módszerei, elemei.
- Реформи календарів. / Naptárreformok.

II. MODUL

5.Палеографія /Paleográfia.

- Історія правопису. / Írástörténet.
- Мова документа, скорочення / A dokumentum nyelvezete, rövidítések.
- Проблеми публікацій джерел. / A forráskiadás problémái.

6.Епіграфіка. /Epigráfia.

- Написи на будівлях /Feliratos emlékek épületeken.
- Написи на могильниках /Írásjelek sírhelyeken.
- Публікації надписів. / A feliratos emlékek kiadása.

7.Дипломатика. /Oklevéltan.

- Характеристика грамот. / Középkori és újkori oklevelek elemzése.
- Методи публікації документів /Oklevél-kiadási gyakorlat
- Читка документів середнього і нового часу. /Dokumentumolvasás

8.Архівознавство, документознавство . /Levéltártan, irattan/

- Документи як історичні джерела. / Középkori-újkori irattan
- Історико-палеографічна характеристика документів /Iratelemzés.
- Українські та угорські архівні системи. / Ukrajnai és magyarországi irattári rendszerek

9.Архонтологія /Archontológia, prozopográfia

- Проблематика і типологія. /Problematika és tipológia
- Функції, імена, хронологічні рамки. /Funkció, név és évkör
- Джерела, правописання, імен. /Források, névírás mód kérdése

- d) Підготовка архонтологічного ряду. /Az arcontológiai sor készítése.
 e) Методика підготовки індивідуальної бази даних. /Személyi adattár készítésének módszertana.

10.Історична етнологія. /Történeti névtan.

- a) Історія назв населених пунктів. /Helynévtan fejlődése és forrásértéke
 b) Класифікація та історія виникнення прізвищ. /A személynévtan fejlődése és forrásértéke
 c) Походження і розвиток історичних назв. / A helynevek osztályozása és története.

11.Метрологія. /Metrológia.

- a) Системи мір. / Mértékrendszerek, mérésügy
 b) Системи мір довжини. / Hosszmértékek.
 c) Система мір об'єму ваги. / Űr-,súly és térfogatomértékek.

12.Нумізматика /Numizmatika.

- a) Становлення і розвиток нумізматики. /A numizmatikatudomány létrejötte és fejlődése.
 b) Періодизація і класифікація грошового обігу. /A pénzforgalom jellege és periodizációja.
 c) Паперові грошові знаки. /Papírpénzek.
 a) Склад (хімічний) металевих грошей. / Pénzérmekek anyaga.
 b) Характеристика зображень на медалях. /Ábrák elemzése.
 c) Українська-угорська нумізматика. /Magyar-ukrán éremtan.

III. MODUL

13.Історична екологія. /A történeti ökológia.

- a) Формування і подальші плани історичної екології. /A történeti ökológia kialakulása és céljai.
 b) Наслідки регулювання річок і вирізка лісів (на прикладах Закарпаття). Folyószabályozás, erdőirtás (Kárpátalja példáján).
 c) Дослідження історичних документів з екологічних питань (збір даних). /Történelemi forráskutatás ökológiai-centrikus szempontból.
 d) Визначні екологи - історики. /Jelentős ökológusok-történészek.

14.Іконографія. /Történeti ikonográfia.

- a)Ілюстрація історичних праць. /A történeti művek illusztrálása.
 b)Наука про уміння виразити думки через мистецтво і символи /A tartalmi mondanivaló tudománya.
 c)Зображення історії на уроках історії. /A történelemábrázolás a tanórákon.

15.Історична географія. /Történeti földrajz .

- a)Становлення і розвиток історичної географії. /A történeti földrajz kialakulása.
 b)Географічне середовище і історичні події. / A földrajzi környezet és a történelmi események.
 c)Історична географія України та Угорщини.

16.Владні знаки. /Insigniológia.

- a)Корона та інші знаки державної влади. /Koronák, uralkodói insigneák.
 b)Угорські знаки коронації. / A magyar királyi koronázási jelvények.
 c) Релігійні знаки влади. /Egyházi insigniológia.
 d) Знаки вищих чиновників. /Tisztviselői és cégjelvények.

17.Папірологія /Papirológia

- a)Історія виготовлення паперу. / A papírkészítés története.
 b)Водяні знаки на паперах. / Vízjelek.

18.Кодикологія. /Kodikológia .

- a)Виготовлення кодексу, „скріптор” /A kódex elkészítése.
 b)Зміст і форми тексту. /A kódex tartalma, szövegek.
 c)Колекція кодексів. /Kódexgyűjtemények.

19.Вексилологія /Vexillológia.

- a)Розвиток і основні етапи розвитку науки про прапори. /A zászlóhasználat fejlődése
 b)Історичні прапори України і Угорщині. /A magyar és az ukrán zászló, nemzeti színek
 c)Прапори регіонів, релігійних громад, міст і сіл. /Városok, egyházak, városok, falvak, régiók zászlai

20.Фалеристика /Falerisztika

- a)Основні етапи розвитку фалеристики, історія дисципліни. Alapfogalmak (díszjel, érme, kitüntetés)
 b)Військові ордени, медалі. /Katonai érdemrendek.
 c)Знаки, відзнаки релігій, орденів і т.д. /Egyházi kitüntetések. Lovagrendek érdemjelei.

d)Відзнаки як символи держави. /A kitüntetések, mint az állam szimbólumai.

Kötelező irodalom/Обов'язкова література

KÖTELEZŐ

1. A történelem segédtudományai. Szerk: Bertényi Iván, Bp. 1998.
2. A történelem segédtudományai. Szerk: Kállay István, Bp 1986.
3. Бондаренко Г.В. Спеціальні історичні дисципліни. Луцьк , 1997
4. A Kárpát-medence történeti földrajza. Szerk: Frisnyák Sándor. Nyíregyháza, 1996.
5. Áldásy Antal: Címertan Bp. 1923
6. Bertényi Iván: A magyar Szent Korona Bp. 1996
7. Bertényi Iván: Új magyar címertan. Bp. 1998
8. Ember Győző: Levéltári terminológiai kislexikon. Bp. 1982.

Рекомендована література / Ajánlott irodalom

AJÁNLOTT

9. Bogdán István: A magyarországi papíripar története, 1530-1900. Bp. 1963.
10. Bogdán István: A vízjelkutatás problémái. Levéltári Közlemények, 30. 1959. 89-108 old.
11. Bogdán István: Régi magyar mértékek, Bp. 1987.
12. Bogdán István: Vízjel az irathamisítás ellen, Levéltári közlemények 1974, 30-36 old.
13. Csatáry György: Levéltári kalászatok, Ungvár-Budapest, 1993.
14. Galavics Géza: Barokk családfák és genealógiák. In: Buzási Enikő (szerk.): Főúri ősgalériák családi arcképek. Bp. 1988. 22-25. old.
15. Gudenus János: A magyarországi főnemesség XX. századi genealógiája. I-II. Bp. 1990-1993.
16. Gudenus János-Szentirmay László: Összetört címerek. Bp. 1989
17. Hajnal István: Írástörténet az írásbeliség felújulása korából. Bp. 1921.
18. Havas L. Szövegkritika. Bevezetés az ókortudományba I. Szerk: Havas L.- Tegyei I. Debrecen 1996. 67- 100 old.
19. Huszár L.: A budai pénzverés története, Bp. 1958.
20. Huszár L.: Az erdélyi fejedelemség pénzverése. Bp. 1995.
21. Huszár L.: Habsburg-házi királyok pénzei. Bp. 1975
22. Kardos József: A szentkorona-tan története 1919-1944. Bp. 1985.
23. Kempelen Béla: Magyar nemes családok. I-XI. Bp. 1911-1932
24. Kiss Lajos: Földrajzi nevek etimológiai szótára. I-II. Bp. 1988
25. Kovács Éva -Lovag Zsuzsa: A magyar koronázási jelvények. Bp. 1980.
26. Kriston Pál: A történetírás története. (Tanárképző Főiskolák részére) Bp. 1997
27. Kubinyi András: A királyi kincstartók oklevéladó működése Mátyástól Mohácsig. Levéltári Közlemények . 28 sz 1958.
28. Kubinyi András: A magyar genealógiai kutatás. Levéltári Közlemények. 1970. 2 sz. 213-221 old.
29. Kumorovitz L. Bernát A magyar pecséthasználat története a középkorban. (tanulmánykötet, Szerk: Dr. Szópek Lóránt) Gödöllő 1944.
30. Kumorovitz L. Bernát: A leleszi konvent oklevéladó működése 1569-ig. Turul 42, 1928.
31. Lakatos Sarolta: Rendjelek és kitüntetések, a Józsa András Múzeumban. Nyíregyháza 1994.
32. Levéltári ismeretek kézikönyve. Szerk: Endrényi Ferenc. Bp. 1980
33. Lukács Ernőné - Tarján Rezsóné: Megmérjük a világot. Bp. 1978.
34. Magyarország történelmi földrajza a Hunyadiak korában. Bp. 1890-1913. I-V kötet.
35. Makai Ágnes - Hérei Vera: Kitüntetések. Bp. 1990.

36. Mályusz Elemér: Királyi kancellária és krónikaírás a középkori Magyarországon. Bp. 1973 (Irodalomtörténeti Füzetek.)
37. N. Kiss István: Mérték, állam és társadalom. Agrártörténeti Szemle, 17. 1975. 274-292 old.
38. Nagy Iván: Magyarország családai czimerekkel és nemzedékrendi táblákkal. I-XIII. Bp. 1857-186.
39. Németh Gyula: Nyelvtudományunk és a történetírás. Hóman Bálint (szerk.) A magyar történetírás új útjai. Bp. 1931 365-396 old.
40. Nyulásziné Straub Éva: Öt évszázad címerei a Magyar Országos Levéltár címereslevelein. Bp. 1987
41. Nyulásziné Straub Éva: Útmutató a genealógiai és családtörténeti kutatásokhoz a Magyar Országos Levéltárban, Levéltári Közlemények 1995. 1-2 sz. 167-181 old.
42. R. Várkonyi Ágnes: Látvány és gondolat. Zrinyi Syrena kötetének természetszimbólumaihoz. Művészettörténeti Értesítő, 1994, 1-2 sz.
43. Réti László: A Magyar Tanácsköztársaság helyi szervei és pecsétjeik. Bp. 1973.
44. Rózsa György: Magyar történetábrázolás a 17. században. Bp. 1973.
45. Stirling János: Magyar reneszánsz kertművészet a XVI-XVII. században. Bp. 1996.
46. Szentpéteri Imre: Magyar oklevéltan. A magyar történettudomány kézikönyve II/3 Bp. 1930
47. Szentpétery Imre: Magyar oklevéltan Bp. 1930
48. Táj és történelem. Történeti ökológiai tanulmányok. Szerk: R. Várkonyi Ágnes, Bp. 1997
49. Teleki József: A földrajzi gondolat története. Bp. 1996
50. Vayer Lajos: Történelmi művek illusztrálása. Szentpétery emlékkönyv. Bp. 1938.

SZAKFOLYÓIRATOK/ЖУРНАЛИ

„TURUL” – A Heraldikai és Genealógiai Társulat folyóirata
 „ЗНАК” – Вісник українського геральдичного товариства.

4.Форма підсумкового контролю успішності навчання / Az ismeretek ellenőrzésének formája:

Підсумковий контроль засвоєння знань здійснюється у формі заліку. Передбачено рубіжні етапи контролю у формі усного опитування, перевірки конспектів, рефератів, якості виконання завдань самостійної роботи студентів, тестування.

5.Засоби діагностики успішності навчання / Az ismeretek ellenőrzésének módszerei:

1. Тестування
2. Усне опитування
3. Письмове опитування, написання есе.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
UKRAJNA OKTATÁSI ÉS TUDOMÁNYOS MINISZTERIUMA

Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II
II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola

Кафедра історії та суспільних наук
/ Történelem- és Társadalomtudományi Tanszék

“ЗАТВЕРДЖУЮ / JÓVÁHAGYOM”

Проректор з навчальної роботи
Oktatási rektorhelyettes

“28” серпня 2017р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
TANTÁRGYI PROGRAM

з Спеціальних історичних дисциплін

Történelem segédtudományai –tárgy
(назва навчальної дисципліни / a tantárgy neve)

014 Середня освіта

напря́м підготовки/спеціальність / szak 6.020302 Історія/Történelem
спеціалізація / szakosodás

Розробники програми / A program kidolgozói dr.Csatáry György PhD., docens
к.і.н. доцент каф. Чотарі Ю.Ю.

Затверджено на засіданні кафедри Історії і суспільних дисциплін

Протокол № 1 від „28” __серпня____ 2017__року

Jóváhagyva a Történelem és Társadalomtudományi Tanszék ülésén

2017. augusztus 28-án, jegyzőkönyv száma: 1

Завідувач кафедри / Tanszékvezető _____
(підпис / aláírás) (прізвище та ініціали / név)

1. Опис навчальної дисципліни / A tantárgy leírása

Найменування показників / A jellemzők megnevezése	Галузь знань, напря́м підготовки, рівень освіти / Képzési ág, szak, képzési szint	Характеристика навчальної дисципліни / A tantárgy jellemzői	
		денна форма	заочна форма

		навчання / nappali tagozat	навчання / levelező tagozat
Кількість кредитів / Kreditszám 3	Галузь знань / Képzési ág 0203 Humán tudományok	Обов'язкова / Kötelező Вибіркова / Választható	
Модулів / Modulok 3 Змістових модулів / Tartalmi modulok 3	Напрямок підготовки /спеціальність / Szak 6.020302 Történelem	Курс / Évfolyam:	
Загальна кількість годин / Összóraszám – 90		I	
		Семестр / Félév	
		I	
		Лекції / Előadások	
Тижневих годин для денної форми навчання / Heti óraszám nappali tagozaton: 2 аудиторних / kontakt – самостійної роботи / önálló munka –	Рівень освіти / Képzési szint бакалавр alapképzés BSc	10 год.	4 год.
		Практичні, семінарські / Gyakorlati, szemináriumi	
		20 год./óra	__ год./óra
		Лабораторні / Laboratóriumi	
		__ год./óra	__ год./óra
		Самостійна робота / Önálló munka	
		60 год./óra	86 год./óra
		Вид контролю / Ellenőrzés formája: vizsga/іспит	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни / A tantárgy célja és feladata

Мета / Cél Ознайомити студентів джерелознавчої думки України і Угорщини. Містом спеціальні історичні дисципліни в розробці вітчизняної історії. Навчити аналізувати зміст і суть певних історичних джерел які можуть допомогти глибшому дослідженню і вивченню історії нашої країни. Розуміти основні проблеми джерелознавства.

Megismertetni a hallgatókkal a magyarországi és ukrajnai forráskutatás gyakorlatát, a történelmi segédtudományok helyét a történetkutatásban. Megtanítani a hallgatókat a forráskutatásra és annak módszertanára, ami hozzásegíthet az országok történetének feldolgozásához.

Завдання / Feladat Студент має вивчити головні джерела з історії України і Угорщини, уміти аналізувати твори авторів середніх віків. Оволодіння методами роботи з джерелами сприятиме кращому засвоєнню студентами інших дисциплін, які вивчаються у вузі, успішному використанню документів під час практики і майбутньої роботи вчителем у школі, зокрема, підготовки матеріалів до уроків, у читальних залах і фондосховищах музеїв, архівів, бібліотеках.

–**Мódszertani:** megtanítani a hallgatókat az elméleti alapokra illetve azokra a módszertani sajátosságokra amelyek lehetővé teszik a történelem forrásközpontú kutatását.

–**Ismereti:** általános képet adni a klasszikus és a viszonylag új történelmi segédtudományok fejlődéséről. Felvázolni és részleteiben ismertetni a magyar és az ukrán történelmi segédtudományok fejlődésének szakaszait.

–**Gyakorlati:** Ismertetni a történelmi segédtudományok forráskutatással kapcsolatos eredményeit a klasszikus és az „új” történelmi segédtudományokra vonatkozóan. Megtanítani a hallgatókat olvasni, elemezni és felhasználni a történelmi forrásokat.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен / A tantárgy teljesítése által a hallgatóknak

- **знати** / tudnia kell: історію виникнення, становлення та розвиток спеціальні історичні дисципліни, їх кваліфікаційні особливості.
- методику використання допоміжних іст. дисц. у наукових дослідженнях.
- **вміти** / képesnek kell lennie: володіти навиками практичного застосування даних спец. іст. дисц. при роботі з архівними документами опублікованими джерелами, матеріальними пам'ятками у викладацькій діяльності.

3. Програма та структура навчальної дисципліни / A tantárgy programja és felépítése

Назви модулів і тем / A modulok és témák címe	Кількість годин / Óraszám									
	денна форма / nappali tagozat					заочна форма / levelező tagozat				
	усього / összesen	у тому числі / ebből				усього / összesen	у тому числі / ebből			
		л / e	п / gy	лаб / lab	с.р. / ö.m.		л / e	п / gy	лаб / lab	с.р. / ö.m.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Модуль 1 / 1. modul Kárpátalja a régészeti kutatások tükrében.										
Змістовий модуль 1. / 1. tartalmi modul										
1.Тема: Genealógia / Генеалогія		1					1			
a) Джерельна база генеалогічних досліджень. /A genealógiai kutatások forrásanyaga.			1							2
b) Основні етапи розвитку угорської і української генеалогії. /A magyar és az ukrán genealógia fejlődésének szakaszai.					2					2
c)Визначні генеалогі . / Jeles genealógusok			1							2
d) Основні поняття, термінологія. /A genealógiai alapfogalmak					1					1
e) Зв'язки генеалогії з іншими доп. іст. науками. /Kapcsolatai a többi segédtudományokkal					1					1
f) Характеристика генеалогічних та бліц, креслення, збір даних. /Családfák elemzése, rajzolása és adatolása.					2					1
2.Тема: Heraldika/Címertan / Геральдика							1			
a) Історія і розвиток геральдичної науки. Складові частини герба. /A címertan története és fejlődése. A címer alkotó részei.		1								1
b) Герби населених пунктів / Településcímerek					1					2
c) Фамільні - родинні герби. / Családi címerek					1					2
d) Визначні геральдики . / Jeles genealógusok			1							2
e) Значення символів, кольори. Креслення гербів. /Címerrajz, szimbólumok jelentése, színek.					1					21
3.Тема: Сфрагістика					2					2

/Szfragisztika, pecsétan									
a) Користування офіційними печатками у середні віки та новий час. / A pecséthasználat múltja					1				2
b) Виготовлення державних і релігійних печаток. / Egyházi és állami pecsétek készítése.		1							2
c) Приватні печатки у середні віки і новий час. /Egyéni pecsétek a középkorban és újkorban.					2				2
d) Печатки міст і сіл. /Városok, falvak pecsétei					1				2
4. Тéma: Kronológia /Хронологія					1				2
a) Юліанський і григоріанський календар. / A júliánus és gregoriánus naptár					1				2
b) Методи відчислення часу. / Az időszámítás módszerei, elemei		1							2
c) Реформи календарів. / Naptárreformok					1				2
Модуль 2. / 2. tartalmi modul									
1.Тема: Палеографія /Paleográfia		1						1	
a) Історія правопису. / Írástörténet			1						2
b) Мова документа, скорочення / A dokumentum nyelvezete, rövidítések.					2				2
c) Проблеми публікації. / A forráskiadás problémái					1				2
2.Тема : Епіграфіка /Epigrafia		1							2
a) Написи на будівлях /Feliratos emlékek épületeken			1						2
b) Написи на надмогилях /Írásjelek sírhelyeken					1				2
c) Публікація надписів. / A feliratos emlékek kiadása				1	1				2
3.Тема: Oklevéltan /Дипломатика		1							2
a) Характеристика грамот. / Középkori és új kori oklevelek elemzése.			1						2
b) Методи публікації документів /Oklevél-kiadási gyakorlat					2				2
c) Читка документів середнього і нового часу. /Dokumentumolvasás					1				2
4.Тема: Архівознавство, Документознавство. /Levéltáran, irattan/		1							2
a) Документи як історичні джерела. / Középkori-új kori irattan			1						2

b) Історико-палеографічна характеристика документів /Iratelemzés.				1					2
c) Українські і угорські архівні системи. / Ukrajnai és magyarországi irattári rendszerek				1					2
5.Тема: Архонтологія /Archontológia, prozopográfia				1					2
a) Проблематика і типологія. /Problematika és tipológia		1							1
b)Функція, імена, хронологічні рамки. /Funkció, név és évkör				1					1
c) Джерела, право писання, імен. /Források, névírás mód kérdése				1					2
d) Підготовка архонтологічного ряду. /Az archontológiai sor készítése				1					2
e) Методика підготовки бази даних осіб. /Személyi adattár készítésének módszertana.		1							1
6.Тема: Történeti névtan/ Історична етнологія				2					1
a) Історія назв населених пунктів. /Helynévtan fejlődése és forrásértéke		1		1					1
b) Класифікація і історія назв прізвищ. /A személynévtan fejlődése és forrásértéke				1					1
c) Походження і розвиток історичних назв. / A helynevek osztályozása és története.				1					1
7.Тема: Metrologia /Метрологія		1							2
a) Системі мір. / Mértékrendszerek, mérésügy		1							1
b) Системі мір довжини. / Hosszmértékek				1					1
c) Система мір об'єму ваги / Űr-,súly és térfogatmértékek				1					1
8. Нумізматика /Numizmatika.		1							2
a) Становлення і розвиток нумізматики. /A numizmatikatudomány létrejötte és fejlődése				1					1
b) Періодизація і класифікація грошового обігу. /A pénzforgalom jellege és periodizációja		1							1
c) Паперові грошові знаки. /Papírpénzek				1					1
a) Склад (хімічний) металевих грошей. / Rézérmekek anyaga.				1					1
b) Характеристика зображень на медалях.				1					1

/Papirológia									
a) Історія виготовлення паперу. / A papírkészítés története				1					1
b) Водяні знаки на паперах. / Vízjelek				1					1
6.Тема: Кодикологія /Kodikológia									1
a) Виготовлення кодексу, „скріптор” /A kódex elkészítése.				1					1
b) Зміст і форми тексту. /A kódex tartalma, szövegek				1					1
Összesen:	90	10	20		60	90	4		86

3. Теми семінарських занять / A szemináriumi foglalkozások témája

№	Назва теми / A téma címe	Кількість годин / Óraszám 20
1	I. MODUL: 1. Тéma: Генеалогія /Genealógia	2
	a) Характеристика генеалогічних таблиць, креслення, збір даних. Családfák elemzése, rajzolója és adatolása.	
	b) Джерельна база генеалогічних досліджень. /A genealógiai kutatások forrásanyaga.	
	c) Основні етапи розвитку угорської і української генеалогії. /A magyar és az ukrán genealógia fejlődésének szakaszai.	
	d) Визначні генеалогі . / Jeles genealógusok	
	e) Основні поняття, термінологія. /A genealógiai alapfogalmak	
	f) Зв'язки з іншими доп. іст. науками. /Kapcsolatai a többi segédtudományokkal.	
2	2. Тéma: Геральдика /Geraldika	2
	a) Значення символів, кольорі. Креслення гербів. /Címerrajz, szimbólumok jelentése, színek.	
	b) Історія геральдичної науки. Складові частини герба /A címertan története. A címer alkotó elemei.	
	c) Герби населених пунктів / Településcímerek	
	d) Фамільні / родинні герби. / Családi címerek	
	e) Визначні геральдики . / Jeles genealógusok	
3	II. MODUL: 1.Тéma: Палеографія /Paleográfia	2
	a) Читка документів. /Közép és korai új kori szövegek olvasása.	
	b) Історія правопису. / Írástörténet	
	c) Мова документа. / A dokumentum nyelvezete	
	d) Проблеми публікації. / A forráskiadás problémái	
4	2.Тéma: Нумізмати́ка /Numizmatika	2
	a) Склад (хімічний) металевих грошей, характеристика зображень. /Pénzérmekek anyagának és ábráinak elemzése	
	b) Становлення і розвиток нумізматики. /A numizmatikatudomány létrejötte és fejlődése	
	c) Періодизація і класифікація грошового обігу. /A pénzforgalom jellege és periodizációja	
	d) Паперові грошові знаки. /Papírpénzek	
	e) Склад (хімічний) металевих грошей. / Pénzérmekek anyaga.	
	f) Характеристика зображень на медалях. /Ábráinak elemzése	
	g) Українська-угорська нумізмати́ка. /Magyar-ukrán éremtan.	
5	3. Тéma: Архівознавство, документознавство. /Levéltártan, irattan	2
	a) Історія архівів /Levéltártörténet.	
	a) Документи як історичні джерела. / Középkori-új kori irattan	
	b) Історико-палеографічна характеристика документів /Iratelemzés.	
	c) Українські і угорські архівні системи. / Ukrajnai és magyarországi irattári rendszerek	
6	Історична екологія. /A történeti ökológia	2

	a) Формування і подальші плани історичної екології. /A történeti ökológia kialakulása és céljai.	
	b) Наслідки регуляції річок і вирубка лісу (на прикладах Закарпаття) Folyószabályozás, erdőirtás (Kárpátalja példáján)	
	c) Дослідження історичних документів з боку екологічних питань (даних) /Történelmi forráskutatás ökológiai-centrikus szempontból.	
	d) Визначні екологі- історики. /Jelentős ökológusok-történészek	
7	2.Тема: Тörténeti ikonográfia /Иконографія	2
	a)Ілюстрація історичних праць. /A történeti művek illusztrálása	
	b)Наука про уміння виразити думки через мистецтво (символів) /A tartalmi mondanivaló tudománya	
	c)Зображення історії на уроках історії. /A történelemábrázolás a tanórákon.	
8	3.Тема: Тörténeti földrajz /Исторична географія	2
	a)Становлення і розвиток історичної географії /A történeti földrajz kialakulása	
	b)Географічне середовище і історичні події. / A földrajzi környezet és a történelmi események	
	c)Історичне географія України і Угорщини	
9	4.Тема: Insigniológia	2
	a)Корони і інші знаки державної влади. /Koronák, uralkodói insigniák	
	b)Угорські знаки коронації. / A magyar királyi koronázási jelvények	
	c) Релігійні знаки влади. /Egyházi insigniológia	
	d) Знаки вищих чиновників. /Tisztviselői és cégjelvények	
10	6.Тема: Kodikológia /Kodikológia	2
	a)Виготовлення кодексу, „скріп тор” /A kódex elkészítése.	
	b)Зміст і форми тексту. /A kódex tartalma, szövegek	
	c)Колекція кодексів. /Kódexgyűjtemények	
	Összesen:	20 óra

5. Теми практичних занять / A gyakorlati foglalkozások címe

№	Назва теми/ A téma címe	Кількість годин / Óraszám
1		
2		
...		

6. Теми лабораторних занять / A laboratóriumi foglalkozások témája

№	Назва теми/ A téma címe	Кількість годин / Óraszám
1		

7. Самостійна робота / Önálló munka

№	Назва теми/ A téma címe	Кількість годин / Óraszám: 60
	I. MODUL	
1.Тема:	Genealógia / Генеалогія	5
	a) Основні етапи розвитку угорської і української генеалогії. /A magyar és az ukrán genealógia fejlődésének szakaszai.	
	b) Джерельна база генеалогічних досліджень. /A genealógiai kutatások forrásanyaga.	
	c) Визначні генеалогі . / Jeles genealógusok	
	d) Основні поняття, термінологія. /A genealógiai alapfogalmak	
	e) Зв'язки генеалогії з іншими доп. іст. науками. /Kapcsolatai a többi segédtudományokkal.	
	f) Характеристика генеалогічних та бліц, креслення, збір даних. /Családfák elemzése, rajzolása és adatolása.	
2.Тема:	Heraldika/Címertan / Геральдика	5
	a) Історія і розвиток геральдичної науки, складові частини герба. /A címertan	

	története és fejlődése, a címer alkotó részei.	
	b) Герби населених пунктів / Településcímerek	
	c) Фамільні - родинні герби. / Családi címerek	
	d) Визначні геральдики. / Jeles genealógusok	
3.Тема:	Сфрагістика /Szfragisztika, pecséttan	5
	a) Користування офіційними печатками у середні віки та новий час. / A pecséthasználat múltja	
	b) Виготовлення державних і релігійних печаток. / Egyházi és állami pecsétek készítése.	
	c) Приватні печатки у середні віки і новий час. /Egyéni pecsétek a középkorban és újkorban.	
	d) Печатки міст і сіл. /Városok, falvak pecsétei	
4. Тéma:	Кронолógія /Хронологія	5
	a) Юліанський і григоріанський календар. / A júliánus és gregoriánus naptár	
	b) Методи відчислення часу. / Az időszámítás módszerei, elemei	
	c) Реформи календарів. / Naptárreformok	
	II. MODUL	
1.Тема:	Палеографія /Paleográfia	5
	a) Історія правопису. / Írástörténet	
	b) Мова документа, скорочення / A dokumentum nyelvezete, rövidítések.	
	c) Проблеми публікації. / A forráskiadás problémái	
2.Тема :	Епіграфіка /Epiográfia	2
	a) Написи на будівлях /Feliratos emlékek épületeken	
	b) Написи на надмогилях /Írásjelek sírhelyeken	
	c) Публікація надписів. / A feliratos emlékek kiadása	
3.Тема:	Oklevéltan /Дипломатика	5
	a) Характеристика грамот. / Középkori és új kori oklevelek elemzése.	
	b) Методи публікації документів /Oklevél-kiadási gyakorlat	
	c) Читка документів середнього і нового часу. /Dokumentumolvasás	
4.Тема:	Архівознавство, документознавство. /Levéltártan, irattan/	5
	a) Документи як історичні джерела. / Középkori-új kori irattan	
	b) Історико-палеографічна характеристика документів /Iratelemzés.	
	c) Українські і угорські архівні системи. / Ukrajnai és magyarországi irattári rendszerek	
5.Тема:	Архонтологія /Archontológia, prozopográfia	5
	a) Проблематика і типологія. /Problematika és tipológia	
	b) Функція, імена, хронологічні рамки. /Funkció, név és évkör	
	c) Джерела, право писання, імен. /Források, név írásmód kérdése	
	d) Підготовка архонтологічного ряду. /Az archontológiai sor készítése	
	e) Методика підготовки бази даних осіб. /Személyi adattár készítésének módszertana.	
6.Тема:	Торієнеті нєвтан/ Історична етнологія	2
	a) Історія назв населених пунктів. /Helynévtan fejlődése és forrásértéke	
	b) Класифікація і історія назв прізвищ. /A személynévtan fejlődése és forrásértéke	
	c) Походження і розвиток історичних назв. / A helynevek osztályozása és története.	
7.Тема:	Метрологія /Метрологія	2
	a) Системи мір. / Mértékrendszerek, mérésügy	
	b) Системи мір довжини. / Hosszmértékek	
	c) Система мір об'єму ваги / Űr-,súly és térfogatmértékek	
8. Тéma:	Нумізматика /Numizmatika.	2
	a) Становлення і розвиток нумізматики. /A numizmatikatudomány létrejötte és fejlődése	
	b) Періодизація і класифікація грошового обігу. /A pénzforgalom jellege és periodizációja	
	c) Паперові грошові знаки. /Papírpénzek	
	a) Склад (хімічний) металевих грошей. / Pénzermek anyaga.	
	b) Характеристика зображень на медалях. /Ábrák elemzése	
	c) Українська-угорська нумізматика. /Magyar-ukrán éremtan.	
	III. MODUL	
1.Тема:	Історична екологія. /A történeti ökológia	2
	a) Формування і подальші плани історичної екології. /A történeti ökológia	

	kialakulása és céljai.	
	b) Наслідки регуляції річок і вирізка лісу (на прикладах Закарпаття) Folyószabályozás, erdőirtás (Kárpátalja példáján)	
	c) Дослідження історичних документів з боку екологічних питань (даних) /Történelmi forráskutatás ökológiai-centrikus szempontból.	
	d) Визначні екологі- історики. /Jelentős ökológusok-történészek	
2.Тема:	Тісторіетні іконографія /Іконографія	2
	a)Ілюстрація історичних праць. /A történelmi művek illusztrálása	
	b)Наука про уміння виразити думки через мистецтво (символів) /A tartalmi mondanivaló tudománya	
	c)Зображення історії на уроках історії. /A történelemábrázolás a tanórákon.	
3.Тема:	Тісторіетні földrajz /Історична географія	3
	a)Становлення і розвиток історичної географії /A történelmi földrajz kialakulása	
	b)Географічне середовище і історичні події. / A földrajzi környezet és a történelmi események	
	c)Історична географія України і Угорщини	
4.Тема:	Інсигніологія / Insigniológia	2
	a)Корони і інші знаки державної влади. /Koronák, uralkodói insigniák	
	b)Угорські знаки коронації. / A magyar királyi koronázási jelvények	
	c) Релігійні знаки влади. /Egyházi insigniológia	
	d) Знаки вищих чиновників. /Tisztviselői jelvények	
5.Тема:	Папірологія /Papírológia	2
	a)Історія виготовлення паперу. / A papírkészítés története	
	b)Водяні знаки на паперах. / Vízjelek	
6.Тема:	Кодикологія /Kodikológia	2
	a)Виготовлення кодексу, „скріп тор” /A kódex elkészítése.	
	b)Зміст і форми тексту. /A kódex tartalma, szövegek	
	c)Коллекція кодексів. /Kódexgyűjtemények	
7.Тема:	Вексилологія /Vexillológia	2
	a)Розвиток і основні етапи розвитку науки про прапори /A zászlóhasználat fejlődése	
	b)Історичні прапори України і Угорщини /A magyar és az ukrán zászló, nemzeti színek	
	c)Прапори регіонів, міст і сіл /Városok, egyházak, városok, falvak régiók zászlai	
8.Тема:	Фалеристика /Falerisztika	2
	a)Основні етапи розвитку фалеристики, історія дисципліни Alapfogalmak (díszjel, éremek, kitüntetés)	
	b)Військові ордени, медалі. /Katonai érdemrendek	
	c)Знаки відзнаки релігії, орденів і тд. /Egyházi kitüntetések. Lovagrendek érdemjelei.	
	d)Відзнаки як символи держави. /A kitüntetések mint az adott államhatalom szimbólumai.	
	Összesen:	60

8. Методи навчання / Oktatási módszerek Застосовані методи при викладанні дисципліни. /A tárgy oktatása során alkalmazott módszerek.

Аудіо-візуальні методи (використання Інтернету)

Метод опитування

Метод обговорення матеріалу

Метод прес-конференції

Мета МКР (модульної контрольної роботи): визначити рівень володіння навчальними темами модуля.

9. Методи контролю / Az ellenőrzés formái

Методи, форми і засоби поточного, модульного та підсумкового контролю:

— усне вибіркове опитування

— письмовий експрес-контроль

— тестовий письмовий самоконтроль

- усний фронтальний / індивідуальний контроль
- письмовий контроль
- усна співбесіда (на екзамені).

10. Розподіл балів, які отримують студенти / A hallgatók által szerezhető pontok eloszlása

Приклад для екзамену / Példa vizsgára

Поточне тестування та самостійна робота / Teszt és önálló munka											Сума / Összesen						
Змістовий модуль №1 / 1. tartalmi modul				Змістовий модуль № 2 / 2. tartalmi modul													
T1	T2	T3	T4	T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	100					
5	5	5	5	5	5	5	10	5	10	5	5						
Змістовий модуль № 3 / 3. tartalmi modul																	
T1			T2			T3			T4			T5			T6		
5			5			5			5			5					

T1, T2 ... T9 – теми змістових модулів / a tartalmi modulok témái

Приклад для заліку / Példa beszámolóra

Поточне тестування та самостійна робота / Teszt és önálló munka									Сума / Összesen
Змістовий модуль №1 / 1. tartalmi modul					Змістовий модуль № 2 / 2. tartalmi modul				
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	100

T1, T2 ... T9 – теми змістових модулів / a tartalmi modulok témái

Приклад за виконання курсового проекту (роботи) / Példa évfolyammunkára

Змістова частина / Tartalmi rész	Ілюстрації, додатки / Ábrák, függelékek	Захист роботи / A munka megvédése	Сума / Összesen
до 50 -ig	до 20 - ig	до 30 - ig	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS / Osztályozási skála: nemzeti és ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності / Tanulmányi összpontszám	Оцінка ECTS / ECTS osztályzat	Оцінка за національною шкалою / Osztályzat a nemzeti skála szerint	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики / vizsga, évfolyammunka és gyakorlat esetén	для заліку / beszámoló esetén
90 – 100	A	відмінно / jeles	зараховано / megfelelt
82-89	B	добре / jó	
74-81	C		
64-73	D		
60-63	E	задовільно / elégséges	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання / elégtelen a pótvizsga lehetőségével	не зараховано з можливістю повторного складання / nem felelt meg, a pótbeszámoló

			lehetőségével
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни / elégtelen, a tárgy újrafelvételének kötelezettségével	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни / nem felelt meg, a tárgy újrafelvételének kötelezettségével

11. Методичне забезпечення / Módszertani ellátottság

1. Підручники українською та угорською мовами
2. Наукова література українською та угорською мовами
3. Науково-практичні журнали з методики викладання спец.іст. дисц.

12. Рекомендована література / Ajánlott szakirodalom Базова / Alapművek

- 1.Бондаренко Г. Спеціальні історичні дисципліни. Луцк, 1997.
- 2.A történelem segédtudományai. Szerk: Bertényi Iván, Bp. 1998.
- 3.A történelem segédtudományai. Szerk: Kállay István, Bp 1986.

Допоміжна / Kiegészítő olvasmányok

- 1.Kriston Pál: A történetírás története. (Tanárképző Főiskolák részére) Bp. 1997
- Galavics Géza: Barokk családfák és genealógiák. In: Buzási Enikő (szerk.): Főúri ősgalériák 2.családi arcképek. Bp. 1988. 22-25. old.
- 3.Gudenus János-Szentirmay László: Összetört címerek. Bp. 1989
- 4.Gudenus János: A magyarországi főnemesség XX. századi genealógiája. I-II. Bp. 1990-1993.
- 5.Kempelen Béla: Magyar nemes családok. I-XI. Bp. 1911-1932
- 6.Kubinyi András: A magyar genealógiai kutatás. Levéltári Közlemények. 1970. 2 sz. 213-221 old.
- 7.Nagy Iván: Magyarország családai czimerekkel és nemzedékrendi táblákkal. I-XIII. Bp. 1857-186.
- 8.Nyulásziné Straub Éva: Útmutató a genealógiai és családtörténeti kutatásokhoz a Magyar Országos Levéltárban, Levéltári Közlemények 1995. 1-2 sz. 167-181 old.
- 9.Rózsa György: Magyar történetábrázolás a 17. században. Bp. 1973.
- 10.Vayer Lajos: Történelmi művek illusztrálása. Szentpétery emlékkönyv. Bp. 1938.
- 11.Stirling János: Magyar reneszánsz kertművészet a XVI-XVII. században.Bp. 1996.
- 12.R. Várkonyi Ágnes: Látvány és gondolat. Zrinyi Syrena kötetének természetszimbólumaihoz. Művészettörténeti Értesítő, 1994, 1-2 sz.
- 13.Táj és történelem. Történeti ökológiai tanulmányok. Szerk: R. Várkonyi Ágnes, Bp.1997
- 14.Magyarország történelmi földrajza a Hunyadiak korában. Bp. 1890-1913. I-V kötet.
- 15.A Kárpát-medence történeti földrajza. Szerk: Frisnyák Sándor. Nyiregyháza, 1996.
- 16.Teleki József: A földrajzi gondolat története. Bp. 1996
- 17.Szentpéteri Imre: Magyar oklevéltan. A magyar történettudomány kézikönyve II/3 Bp. 1930
- 18.Bogdán István: A vízjelkutatás problémái. Levéltári Közlemények, 30. 1959. 89-108 old.
- 19.Bogdán István: A magyarországi papíripar története, 1530-1900. Bp. 1963.
- 20.Bogdán István: Vízjel az irathamisítás ellen, Levéltári közlemények 1974, 30-36 old.
- 21.Hajnal István: Írástörténet az írásbeliség felújulása korából. Bp. 1921.
- 22.Kubinyi András: A királyi kincstartók oklevéladó működése Mátyástól Mohácsig. Levéltári Közlemények . 28 sz 1958.
- 23.Kumorovitz L. Bernáth: A leleszi konvent oklevéladó működése 1569-ig. Turul 42, 1928.
- 24.Szentpétery Imre: Magyar oklevéltan Bp. 1930

25. Levéltári ismeretek kézikönyve. Szerk: Endrényi Ferenc. Bp. 1980
26. Huszár L.: Habsburg-házi királyok pénzei. Bp. 1975
27. Huszár L.: Az erdélyi fejedelemség pénzverése. Bp. 1995.
28. Áldásy Antal: Címertan Bp. 1923
29. Ember Győző: Levéltári terminológiai kislexikon. Bp. 1982.
30. Csatáry György: Levéltári kalászatok, Ungvár-Budapest, 1993.

13. Інформаційні ресурси / Internetes, elektronikus források

1. Відеозаписі з раєзнавства та з доп. іст. дисциплін.
2. Електронні книги , матеріали з інтернету.
3. Журнали історичні: Укр. Іст. Журнал, Архіви України.
4. Сазадок, Ахівний Вісник, Рубікон і інші – угорською мовою.

Методичні вказівки до практичних (семінарських) робіт з дисципліни / Módszertani útmutató a gyakorlati (szemináriumi) munkához

Спеціальні історичні дисципліни/Тörténelem szaktudományai

I. MODUL

1. Genealógia:

1. A genealógia története Magyarországon és Ukrajnában.
2. Kapcsolatai a többi segédtudományokkal.
3. A genealógiai alapfogalmak.
4. Jelek, ábrák, táblázatok.
5. Jeles genealógusok.
6. A genealógia forrásai.

IRODALOM:

KUBINYI András, "A magyar genealógiai kutatás" [Hungarian genealogical research], Levéltári Közlemények 41 (1970): 213–221.

SZENTPÉTERY Imre, "Történelmi segédtudományok" [Auxiliary sciences to history], in A magyar történetírás új útjai [New paths of Hungarian historiography], ed. Bálint Hóman (Budapest: Magyar Szemle Társaság, 1932).

BOTTLÓ Béla, Genealógia. Történelmi segédtudományi alapismeretek. II. Levéltári szakmai továbbképzés, Felsőfok 5, Bp. 1963, 79–83.

KOVÁCS W András., "Studies of Hungarian Genealogical Research," Colloquia. Journal of Central European History. „Babeş–Bolyai” University Cluj-Napoca and Institute of Central European Studies, vol. 10–11/1–2 (2003–2004): 240–249.

Bertényi, Iván (szerk.). A történelem segédtudományai. Osiris K. (2001).

2. Heraldika:

1. A címer fogalma.
2. Ukrán és magyar címertan.
3. A címer alkotó részei.
4. Település- és családi címerek
5. Jeles heraldikusok.

IRODALOM:

[Áldásy Antal](#): Címertan. Bp., 1923. In: Hóman Bálint (szerk.): A magyar történettudomány kézikönyve. II. 6. füzet

[Bárczay Oszkár](#): A heraldika kézikönyve. Bp. 1897.

Bedingfeld, Henry – Gwynn-Jones, Peter: Címertan. Bp., 1994.

[Bertényi Iván](#): Kis magyar címertan. Gondolat Zsebkönyvek, Gondolat Kiadó, Bp., 1983.

Bertényi Iván: Új magyar címertan. Bp., 1993.

Bertényi Iván: Címertan. In: Bertényi Iván (szerk.): A történelem segédtudományai. Bp., 1998. 251-278.

[Csoma József](#): A magyar heraldika korszakai. Bp., 1903.

Laszlovszky József: A magyar címer története. Bp., 1989.

[Nyáry Albert](#): A heraldika vezérfonala. Bp., 1886.

Nyulásziné Straub Éva: Öt évszázad címerei. Bp., 1987.

Nyulásziné Straub Éva: Magyarország címerkönyve. Bp., 2001.

[Pápai-Páriz Ferenc](#): Ars heraldica... Kolozsvár, 1695.

Források:

Fejérpataky László: Magyar címeres emlékek. (Monumenta Hungariae Heraldica). I-II. Bp. 1901-1902.

Áldási Antal: A Magyar Nemzeti Múzeum könyvtárának címereslevelei 1200-1867. Bp. I-VIII. 1904-1942.

[Magyarország címeres könyve](#) (Liber armorum Hungariae) Bp. I. (A-C) 1913.

Beke Margit: A [Prímási Levéltár](#) nemesi és címeres emlékei. 1995

3. Szfragisztika:

1. A pecséthasználat múltja.
2. Pecsetgyűrűk, viaszpecsétek.
3. Egyházi, állami és magánpecsétek.
4. A pecséthasználat.
5. Városok, falvak pecsétjei.

IRODALOM:

[Bertényi Iván](#): Pecséttan, in: A Történelem Segédtudományai. Osiris Kiadó 2001.

[Feiszt György](#): Rövid Magyar Címertan és Pecséttan. Tankönyvkiadó 1986.

[Kumorovitz L. Bernát](#) 1944: A magyar pecséthasználat története a középkorban. Gödöllő (Bővített kiadás: 1993).

4. Kronológia:

1. Az időszámítás módszerei, elemei.
2. A júlianus és gregoriánus naptár.
3. Naptárreformok.
4. Az év, a hónap és a nap meghatározása.

IRODALOM:

Bertényi, Iván (szerk.). A történelem segédtudományai. Osiris K (2003). Szögi László Kronológia

Shaw, Ian (szerk.). Az ókori Egyiptom története. Gold Book.

Ian Shaw - Kronológiák és kulturális változások Egyiptomban, Liverpooli Egyetem, 2000

Kákosy, László. Ré fiai. Százszorszép K. (1993).

Szentpétery, Imre. A kronológia kézikönyve (1985)

Hahn, István. Naptári rendszerek és időszámítás. Gondolat K. (1983)

Filep László - Bereznay Gyula. A számírás története. Gondolat K. (1982)

Kristó, Gyula. Kronológia (1986)

Smith, Michael E.. Aztékok. Szukits K. (2004).

Aguilar-Moreno, Manuel. Élet az aztékok földjén. Gold Book (2006).

Clayton, Peter A.. Fáraók krónikája. Móra K. (2007).

II. MODUL**1. Paleográfia:**

1. Írástörténet.
2. A dokumentum nyelvezete.
3. Rövidítések
4. A magyar, latin és szláv írásminták.
5. A forráskiadás módszerei és problémái.

IRODALOM:

1. Bogdán István: Magyarországi hossz- és földmértékek a XVI. század végéig, Bp. 1978.

2. Bogdán István: Magyarországi hossz- és földmértékek 1601-1874. Bp. 1985.

3. Bogdán István: Magyarországi űr-, térfogat-, súly- és darabmértékek 1874-ig. Bp. 1991.

4. Dányi Dezső – Zimányi Vera, Soproni árak és bérek a középkortól 1750-ig. Bp. 1989. 15-22.

5. Erekly A.: Mérték-, súly- és pénzisme. Székesfehérvár 1881.

6. Léderer E.: Régi magyar űrmértékek. Századok, 1923. 123-, 305-.

7. Magyar helységnevé-azonosító szótár: [felsőoktatási tankönyv] / szerk. Lelkes György Baja: Talma K., 1998.

8. Szentpétery Imre: A kronológia kézikönyve: a Chronologia és az Oklevéltani naptár összevont, javított és bővített kiadása; a szerző hagyatékának felhasználásával sajtó alá rend. 9. Gazda István; kieg. Érszegi Géza, Raj Tamás, Szögi László, Bp. 1985.

10. Varga Imre – Kiss Mária – Kövy Zsolt: Segédanyag az egyházlátogatási jegyzőkönyvek feldolgozásához, Bp., 1991. (Dóka Klára szerk.)

11. Endrényi Ferenc (szerk.): Levéltári ismeretek kézikönyve. Bp., 1980.

12. Ember Győző: Levéltári terminológiai lexikon. Bp., 1982.

2. Epigráfia:

1. Feliratos emlékek épületeken.
2. A sírfeliratok.
3. Feliratok használati tárgyakon és eszközökön.
4. Írásjelek.
5. A feliratos emlékek kiadása.

IRODALOM:

1. Római felirattan. [Kolozsvár, 1914.](#)
2. Római kori köemlékeinkből. Erdélyi Múzeum, [1916](#) 2.
3. Szórványos római kori emlékek Erdélyből. Erdélyi Múzeum, [1916.](#)
4. Kubinyi András: Epigráfia. In. Szerk: Bertényi Iván: A történelem segédtudományai. Budapest, 2001
5. Ruudolf M. Koos: Einführung in die Epigraphik des Mittelalters und der frühen Neuzeit. Darmstadt. 1980. (Részletes bibliográfiával)

3. Oklevéltan:

1. Az oklevelek forráshelyei.
2. Külső és belső ismertető jelek.
3. Oklevél-kiadási gyakorlat.
4. Középkori és újkori oklevelek.

IRODALOM:**1. Szentpétery Imre: Magyar oklevéltan. Bp. 1930.**

2. Kumorovitz L. Bernáth: A leleszi konvent oklevélátadó működése 1569-ig. Turul 42 1928.
3. Kubinyi András: A királyi kincstartók oklevéladó működése Mátyástól Mohácsig. Levéltári közlemények. 28 1958.
4. Mályusz Elemér: Királyi kancellária és krónikaírás a középkori Magyarországon. Budapest 1973.
5. Bertényi Iván: Az országbírói intézmény története a XIV. században. Budapest 1976.
6. Solymosi László: Oklevéltan. In. A történelem segédtudományai. Szerk. Bertényi Iván. 1998.

4. Levéltartan, irattan:

1. Középkori levél és irattan.
2. Újkori irattan.
3. Fölrendeltséget és alárendeltséget kifejező iratfajták.
4. Analitikus és genetikus irattan.
5. Ukrajnai és magyarországi levéltári-irattári rendszerek.

IRODALOM:

1. Levéltári ismeretek kézikönyve. Szerk.: Endrényi Ferenc Bp., 1980
2. Levéltári kézikönyv. Szerk.: Körmeny Lajos. Osiris, Bp., 2009
3. Levéltári Kézikönyv /megjelenik 2009. augusztusában/
4. „Hogy mindnyájan egyek legyenek...” Magyarországi Egyházi Levéltárosok 5. Egyesülete /tíz év az egyházi levéltárak szolgálatában (Debrecen 2003.)
6. Magyarországi Levéltárak (Magyar Levéltárosok Egyesülete 2004.)

5. Archontológia, prozopográfia:

1. Problematika és tipológia.
2. Funkció, név és évkör.
3. Források, névírás mód kérdése.
4. Az archontológiai sor készítése.
5. Személyi adattár készítésének módszertana.

IRODALOM:

1. Bertényi Iván: A történelem segédtudományai, Budapest, 2001
2. Héjja Julianna Erika: Békés vármegye archontológiája és prozopográfiája 1715-1848, Gyula, 2009
3. Fedeles Tamás: A pécsi székeskáptalan személyi összetétele a késő középkorban, 1354-1526. (Tanulmányok Pécs történetéből, 17.) Pécs, 2005

4. Tóth Árpád: "A polgárok józanabb része..." : Pozsony választott polgárai, 1790-1848 : archontológia és prozopográfia, Fons, 2004 (11. évf.) 2. sz. 235-276

6. Történeti névtan:

1. Helynévtan fejlődése és forrásértéke.
2. A helynevek osztályozása.
3. A személynévtan fejlődése és forrásértéke.
4. A helynevek és személynévek származása.

IRODALOM:

1. Benkő Loránd 1949. A régi magyar személynévadás. Budapest.
2. Engel P. 2003. Királyi emberek Valkó megyében. In: Uő: Honor, vár, ispánság. Válogatott tanulmányok. Csukovits E. (szerk.). Budapest: Osiris Kiadó. 578–599.
3. Fallenbüchl Z. 1991. Név kutatás és családtörténet. Névtani Értesítő 13. 48–53. Fehértói K. 1969.
4. A XIV. századi magyar megkülönböztető nevek. Nytud.Ért. 68. Budapest: Akadémiai Kiadó.
5. Fehértói K. 1970. Társadalmi-gazdasági tényezők a XIV. századi jobbgátság kételemű neveinek kialakulásában. In: Kázmér M. – Végh J. (szerk.) 153–156.
6. Fehértói K. 1975. Genealógia és névkutatás. Magyar Nyelv 71. évf. 4. 456–458.
7. Fehértói K. 1994. Gondolatok családneveink eredetéről. Magyar Nyelvőr 118. évf. 4. 430–437. Hajdú M. 2003.
8. Általános és magyar névtan. Budapest: Osiris Kiadó.
9. N. Fodor János 2004. Adalékok a helynévi eredetű családnevek kialakulásához – A Gutkeled nemzetség szőlát monostori ágának családnevei Névtani Értesítő 26. évf. 31–45.

7. Metrológia:

1. Mértékrendszerek, mérésügy.
2. Hosszmértékek. Föld-területmértékek.
3. Űr és térfogatmérték.
4. Súlymértékek és darabmértékek.

IRODALOM:

1. Acsády Ignác: A mérték- és súlyrendszer története Magyarországon. In Közgazdasági lexikon 2. köt Budapest, 1900, 641-645
2. Alberti, Hans-Joachim: Mass und Gewicht. Berlin, 1957
3. Bertényi Iván: A történelem segédtudományai. Budapest, 2001
4. Bogdán István: Magyarországi hossz- és földmértékek a 16. század végéig. Budapest, 1978
5. Erkey Alfonz: Mérték-, súly-, és pénzisme. Székesfehérvár, 1881
6. Finály Henrik: A Polgár és kereskedő számvetése. Kolozsvár, 1853
7. Hinz Walter: Islamische Masse und Gewichte. Leiden 1955
8. Lukács Ernőné- Tarján Rezsőné : Megmérjük a világot. Budapest, 1978
9. Prickler, Harald: Alte Getreidmasse in austerreische-ungarische Grenzraum. Eisenstadt, 1966
10. Velcsóv Mártonné: Antropometrikus mértéknevek a magyar nyelvben. Budapest, 1974

8. Numizmatika:

1. A numizmatikatudomány létrejötte és fejlődése.
2. A pénzforgalom jellege és periodizációja.
3. Papírpénzek.
4. Pénzérmekek anyaga.
5. Ábrák elemzése.
6. Magyar-ukrán éremtan.

IRODALOM:

1. [Dr. James Mackay](#): Érmék és éremgyűjtés Kossuth Kiadó, 2010
2. [Rupp Jakab](#): Magyarország pénzei az Árpádok korában. Nemzeti Örökség Kiadó, 2012
3. [Soós Ferenc](#): Magyar numizmatikusok panteonja. Argumentum, 2010
4. Gedai István: Pénztörténet. In. A történelem segédtudományai. Szerk. Bertényi Iván. Budapest 1998.

III. MODUL

1. A történeti ökológia:

1. Történeti ökológia kialakulása.
2. A természet, mint a történelmi vizsgálatok tárgya.
3. A Kárpát-medence történeti ökológiája.
4. A vízszabályozás és erdőirtás hatása.
5. A dokumentumok ökológia-centrikus vizsgálata.

IRODALOM:

1. Táj és történelem. Szerk: R. Várkonyi Ágnes ELTE BTK. Budapest, 2000. 371 old.
2. Rác Lajos: Magyarország környezettörténete az újkorig. Budapest, 2008. 262 old.
3. Európa híres kertje. Szerk: R. Várkonyi Ágnes. Történeti ökológiai tanulmányok Magyarországról. Budapest 1993. 282 old.
4. Stirling János: Magyar reneszánsz kertművészet a XVI-XVII. században. Budapest 1996. 303 old.
5. Az ember és környezete a történelemben : Olvasókönyv / [összeáll. És a bev. Írta Horányi István] ; [közr. A] Nemzeti Szakképzési Intézet. – Budapest, 1991. – 151 p.
6. Farkas Péter: A humánökológia alapjai. Budapest : Szent István Társ. 2000. 252 p.
7. Medzihradszky Zsófia: Szemelvények az ember környezetátalakító tevékenységének történetéből. Budapest, 1996. – 24 p. Lacertina füzetek 2.
8. Tagányi Károly: Magyar erdészeti oklevéltár. I kötet. 1015-1742. Budapest, 1896.
9. Alföldy Gábor [szerk.]: Királyi és hercegi kertek Magyarországon. Bp., 2001.
10. Fráter Erzsébet – Kósa Géza: Szép Magyar kertek: Botanikus kertek, arborétumok, kastélykertek, Kossuth Kiadó, Bp., 2005.

2. Történeti ikonográfia:

1. A történeti művek illusztrálása.
2. A tartalmi mondanivaló tudománya.
3. A történelemábrázolás.
4. A hitelesség megőrzése.

IRODALOM:

1. Docenko, V. D.: Ruszkij morszkoy mundir 1696-1917. (oroszul) Szankt-Peterburg 1994.
2. Dotti, Giorgio: Decorazioni al valore ed al merito delle Forze Armate Germaniche 1933-1945. H.n. 1991.
3. Garas Klára: Franz Anton Maulbertsch 1724-1796. Bp. 1960., 217. 230. szám, CXXXIX.t.
- Geile, Willi: Guck mal, was sie trä gt! (Eine Frau mit einer Feldschnalle!) "OMM" Nr. 69. (XIV. évf. 6. sz.) Dezember 1995.
4. Geissler, Harald: Das Eisernen Kreuz von 1813 bis heute. Norderstedt 1995.
5. Glinka, V. M.: Ruszkij vojennoj kosztjum XVIII-nacsal XX veka (oroszul). Leningrád 1988.
6. Herfurt, Dietrich: Militärische Auszeichnungen der UdSSR. Berlin (Ost) 1987.

3. Történeti földrajz:

1. A történeti földrajz kialakulása.
2. A földrajzi környezet és a történelmi események.
3. A történeti földrajz tárgya.
4. Magyarország történeti földrajza.
5. Összefoglalók, adattárak egy korra vonatkozóan.

IRODALOM:

1. Szabó T. Attila: Az Erdélyi Helynévtörténeti Adattár kiadása előkészítésének terve. Magyar Múzeum 1991/1-4, 196-197.
2. Szabó T. Ádám 1994: Erdélyi magyar történeti helynévmutató.
- Bárth M. János 2006: Szabó T. Attila Erdélyi Helynévtörténeti Adattára. In: Emlékkönyv 3. Szabó T. Attila születésének 100. évfordulójára. Budapest, 63-65.
- Maár Ferenc Géza: Őrhelyek a középkori Magyarországon (Magyar Honvéd, 1997. 20.szám, 28-29.oldal)
4. Maár Ferenc Géza: Helynévanyagunk tanúsága (Cibulák Hírlevél, 1996. 3.szám, május)
5. Maár Ferenc Géza: Várad-ok - váraink a népvándorlás-korban (Cibulák, 1997. 4.szám, május)

6.Maár Ferenc Géza: A honfoglalás(ok) nyomai a magyar helynevekben (Magyar Szemle, 1995.április)

7.Maár Ferenc Géza: Az "avar" megtelepülés szaporodó kérdőjelei (Magyar Szemle, 1996.január)

8.Butlin, R. A. , Dodghson, R. A. Európa történeti földrajza. 2007.

4. Insigniológia:

- 1.Koronák, uralkodói insigniák.
- 2.A magyar királyi koronázási jelvények.
- 3.Egyházi insigniológia.
- 4.Tisztviselői és cégjelvények.

IRODALOM:

- 1.A magyarságtudomány kézikönyve. Szerk. Kósa László. Bp. 1991.
- 2.A történelem segédtudományai. Szerk. Bertényi Iván. Bp. 1988.
- 3.Történeti földrajzi kislexikon. Szerk. Zsidi Vilmos. Bp. 1995.
- 4.Magyarország gazdaságtörténete a honfoglalástól a 20. század közepéig. Szerk. Honvári János. Bp. 1997.
- 5.Magyar Történelmi Fogalomtár. Szerk. Bán Péter. Bp. 1989.

5. Papirologia:

- 1.A papírkészítés története.
- 2.A papírgyártás külföldön és Magyarországon.
- 3.A papír alapanyaga, minősége.
- 4.Vízjelek.

IRODALOM:

- 1.Bogdán István: Az első magyar papírmalmok: Papíripar. 3. 1959 67-73 old.
- 2.Bogdán István: Vízjelek és vízjelkutatás. Levéltári Híradó 8. 1956. 27-35.old.
- 3.Bogdán István: A magyarországi papíripar története. 1530-1900. Budapest 1963.
- 4.Bogdán István: Papírfeldolgozó iparunk a 19. században. Papíripar. 17. 1973. 23-31 old.
- 5.Papíripari kézikönyv. Szerk: Vámos György Budapest, 1980.

6. Kodikológia:

- 1.A kódex elkészítése.
- 2.A scriptor, az írásmód.
- 3.A kódex tartalma, szövegek.
- 4.Kódexgyűjtemények.

IRODALOM:

- 1.MADAS Edit – MONOK István: A könyvkultúra Magyarországon a kezdetektől 1800-ig. Budapest, Balassi, 2003. pp. 7-88.
- 2.SARBAK Gábor: Bevezetés a latin kodikológiába. In: HAVAS László – TEGYEY Imre (szerk.): Bevezetés az ókortudományba. I. kötet. Debrecen, Kossuth Egyetemi Kiadó, 1996. pp. 178-207.
- 3.CSAPODINÉ Gárdonyi Klára: A XI-XV. századi kódexművészet. In: PINTÉR Márta (szerk.): Régi könyvek és kéziratok. Budapest, Népművelési Propaganda Iroda, 1974. pp. 9-23.
- 4.CSAPODINÉ Gárdonyi Klára: Illusztrált kódexeink. In: PINTÉR Márta (szerk.): Régi könyvek és kéziratok. Budapest, Népművelési Propaganda Iroda, 1974. pp. 25-30.
- 5.ÉRSZEGI Géza: Paleográfia. In: BERTÉNYI Iván (szerk.): A történelem segédtudományai. Budapest, Osiris, 2001. pp. 95-125.
- 6.FUNKE, Fritz: Könyvismeret. Budapest, Osiris, 2004. pp. 11-42, 62-114., 416-423.
- 7.JAKÓ Zsigmond – MANOLESCU, Radu: A latin írás története. Budapest, Európa, 1987. 313 p.
- 8.KARSAY Orsolya (szerk.): Cimélia. Az Országos Széchényi Könyvtár kincsei. Budapest, Országos Széchényi Könyvtár – Osiris, 2000. pp. 7-193.
- 9.Kódexek a középkori Magyarországon. Kiállítás az Országos Széchényi Könyvtárban, Budapest, Budavári Palota 1985. november 12-1986. február 28. Budapest, INTERPRESS Kiadó, 1985. 295 p.
- 10.Uralkodók és corvinák. Az Országos Széchényi Könyvtár jubileumi kiállítása alapításának 200. évfordulóján (2002. május 16-augusztus 20.). Budapest, Országos Széchényi Könyvtár, 2002. 286 p.

7. Vexillológia:

1. Alapfogalmak.
2. A zászlóhasználat fejlődése.
3. A magyar és az ukrán zászló, nemzeti színek.
4. Városok, egyházak és régiók zászlai.

IRODALOM:

1. Cs. Kottra Györgyi: Magyarország zászlaja és a magyar katonai zászlók. In Bertényi Iván: A magyar Szent Korona. Budapest 1996. 212-221 old.
2. Kumorovitz L. Bernát: A magyar zászló és nemzeti színek múltja. Hadtörténeti Közlemények 1954. 18-60 old., 1956. 77-119 old.
3. Pandula Attila: Vexillológia. In. A történelem segédtudományai. Szerk. Kállay István. Budapest 1986. 230-254 old.
4. Széll Sándor: Városaink címere, neve és lobogója. A Vármegyei Szociográfiák Kiadóhivatalának kiadása. Budapest, 1941.

8. Falerisztika:

1. Alapfogalmak (díszjel, érmek, kitüntetés).
2. Katonai érdemrendek.
3. Egyházi kitüntetések.
4. Lovagrendek, méltóságok kitüntetései.
5. A kitüntetések mint az adott államhatalom szimbólumai.

IRODALOM:

1. Draskóczy István: Falerisztika. In szerk: Bertényi Iván: A történelem segédtudományai. 355-357 old.
2. Pandula Attila: A magyar falerisztikáról. Levéltári Szemle. 1989. 1 sz. 11-22 old.
3. Zeidler Sándor: Kitüntetések a Magyar Köztársaságban. Budapest, 1995.
4. Docenko, V. D.: Ruszkij morszkoj mundir 1696-1917. (oroszul) Szankt-Peterburg 1994.
5. Geissler, Harald: Das Eiserne Kreuz von 1813 bis heute. Norderstedt 1995.
6. Glinka, V. M.: Ruszkij vojennoj kosztjum XVIII-nacsal XX veka (oroszul). Leningrád 1988.
7. Herfurt, Dietrich: Militärische Auszeichnungen der UdSSR. Berlin (Ost) 1987

Додаток 2 / 2. számú melléklet

Методичні вказівки до самостійних робіт з дисципліни / Módszertani útmutató önálló munkához

Спеціальні історичні дисципліни
TÖRTÉNETI SEGÉDTUDOMÁNYOK

TÉMA 1.

1. Metrológia:

- 1) Mértékrendszerek, mérésügy.
- 2) Hosszmértékek. Föld-területmértékek.
- 3) Űr és térfogatmérték.
- 4) Súlymértékek és darabmértékek.

IRODALOM:

- 1.Acsády Ignác: A mérték- és súlyrendszer története Magyarországon. In Közgazdasági lexikon 2. köt Budapest, 1900, 641-645
- 2.Alberti, Hans-Joachim: Mass und Gewicht. Berlin, 1957
- 3.Bertényi Iván: A történelem segédtudományai. Budapest, 2001
- 4.Bogdán István: Magyarországi hossz- és földmértékek a 16. század végéig. Budapest, 1978
- 5.Erkey Alfonz: Mérték-, súly-, és pénzisme. Székesfehérvár, 1881
- 6.Finály Henrik: A Polgár és kereskedő számvetése. Kolozsvár, 1853
- 7.Hinz Walter: Islamische Masse und Gewichte. Leiden 1955
- 8.Lukács Ernőné- Tarján Rezsőné : Megmérjük a világot. Budapest, 1978
- 9.Prickler, Harald: Alte Getreidmasse in austerreische-ungarische Grenzraum. Eisenstadt, 1966
- 10.Velcsov Mártonné: Antropometrikus mértéknevek a magyar nyelvben. Budapest, 1974

TÉMA 2.

2. Epigráfia:

- 1) Feliratos emlékek épületeken.
- 2) A sírfeliratok.
- 3) Feliratok használati tárgyakon és eszközökön.
- 4) Írásjelek.
- 5) A feliratos emlékek kiadása.

IRODALOM:

- Római felirattan ([Kolozsvár, 1914](#)).
- Rómaikori köemlékeinkből. *Erdélyi Múzeum*, [1916](#) 2.
- Szórványos rómaikori emlékek Erdélyből. *Erdélyi Múzeum*, [1916](#).
- Kubinyi András: Epigráfia. In. Szerk: Bertényi Iván: A történelem segédtudományai. Budapest, 2001
- Ruudolf M. Koos: Einführung in die Epigraphik des Mittelalters und der frühen Neuzeit. Darmstadt.1980. (Részletes bibliográfiával)

TÉMA 3.

3. Történeti ikonográfia:

- 1) A történeti művek illusztrálása.
- 2) A tartalmi mondanivaló tudománya.
- 3) A történelemábrázolás.
- 4) A hitelesség megőrzése.

IRODALOM:

- 1.Docenko, V. D.: Ruszkij morszkoy mundir 1696-1917. (oroszul) Szankt-Peterburg 1994.
- 2.Dotti, Giorgio: Decorazioni al valore ed al merito delle Forze Armate Germaniche 1933-1945. H.n. 1991.
- 3.Garas Klára: Franz Anton Maulbertsch 1724-1796. Bp. 1960., 217. 230. szám, CXXXIX.t.
- Geile, Willi: Guck mal, was sie trä gt! (Eine Frau mit einer Feldschnalle!) "OMM" Nr. 69. (XIV. évf. 6. sz.) Dezember 1995.
- 4.Geissler, Harald: Das Eiserne Kreuz von 1813 bis heute. Norderstedt 1995.
- 5.Glinka, V. M.: Ruszkij vojennoj kosztjum XVIII-nacsal XX veka (oroszul). Leningrád 1988.
- 6.Herfurt, Dietrich: Militä rische Auszeichnungen der UdSSR. Berlin (Ost) 1987.

TÉMA 4.

4. Történeti filatélia:

1) *A Magyarországon használt posta- és illetékbélyegek története*

2) *Bélyeggyűjtés a 21. században.*

3) Magyar Bélyeggyűjtők Országos Szövetsége

IRODALOM:

1. Magyar bélyegkülönlegességek kézikönyve. MABÉOSZ, Budapest, 1956.
2. Dr. Zlatev István: A magyar postahivatalok 1867–1871 években használt hely- kelet bélyegzései. MABÉOSZ, Budapest, 1983.
3. Sípos Józsefné: A magyar posta függetlenné válásának története és az 1867. évi első magyar bélyegkiadás. MABÉOSZ, Budapest, 1982.
4. Visnyovszki Gábor: Bélyegkönyv. Állami Nyomda kiadása, Budapest, 1996.

TÉMA 5.**5. Insigniológia:**

- 1) Koronák, uralkodói insigniák.
- 2) A magyar királyi koronázási jelvények.
- 3) Egyházi insigniológia.
- 4) Tisztviselői és cégjelvények.

IRODALOM:

1. A magyarságtudomány kézikönyve. Szerk. Kósa László. Bp. 1991.
2. A történelem segédtudományai. Szerk. Bertényi Iván. Bp. 1988.
3. Történeti földrajzi kislexikon. Szerk. Zsidi Vilmos. Bp. 1995.
4. Magyarország gazdaságtörténete a honfoglalástól a 20. század közepéig. Szerk. Honvári János. Bp. 1997.
5. Magyar Történelmi Fogalomtár. Szerk. Bán Péter. Bp. 1989.

TÉMA 6.**6. Papirologia:**

- 1) A papírkészítés története.
- 2) A papírgyártás külföldön és Magyarországon.
- 3) A papír alapanyaga, minősége.
- 4) Vízjelek.

IRODALOM:

1. Bogdán István: Az első magyar papírmalmok: Papíripar. 3. 1959 67-73 old.
2. Bogdán István: Vízjelek és vízjelkutató. Levéltári Híradó 8. 1956. 27-35. old.
3. Bogdán István: A magyarországi papíripar története. 1530-1900. Budapest 1963.
4. Bogdán István: Papírfeldolgozó iparunk a 19. században. Papíripar. 17. 1973. 23-31 old. Papíripari kézikönyv. Szerk: Vámos György Budapest, 1980.

TÉMA 7.**7. Kodikológia:**

- 1) A kódex elkészítése.
- 2) A scriptor, az írásmód.
- 3) A kódex tartalma, szövegek.
- 4) Kódexgyűjtemények.

IRODALOM:

1. MADAS Edit – MONOK István: A könyvkultúra Magyarországon a kezdetektől 1800-ig. Budapest, Balassi, 2003. pp. 7-88.
2. SARBÁK Gábor: Bevezetés a latin kodikológiába. In: HAVAS László – TEGYÉY Imre (szerk.): Bevezetés az ókortudományba. I. kötet. Debrecen, Kossuth Egyetemi Kiadó, 1996. pp. 178-207.
3. CSAPODINÉ Gárdonyi Klára: A XI-XV. századi kódexművészet. In: PINTÉR Márta (szerk.): 4. Régi könyvek és kéziratok. Budapest, Népművelési Propaganda Iroda, 1974. pp. 9-23.
5. CSAPODINÉ Gárdonyi Klára: Illusztrált kódexeink. In: PINTÉR Márta (szerk.): Régi könyvek és kéziratok. Budapest, Népművelési Propaganda Iroda, 1974. pp. 25-30.

- 6.ÉRSZEGI Géza: Paleográfia. In: BERTÉNYI Iván (szerk.): A történelem segédtudományai. Budapest, Osiris, 2001. pp. 95-125.
- 7.FUNKE, Fritz: Könyvismeret. Budapest, Osiris, 2004. pp. 11-42, 62-114., 416-423.
- 8.JAKÓ Zsigmond – MANOLESCU, Radu: A latin írás története. Budapest, Európa, 1987. 313 p.
- 9.KARSAY Orsolya (szerk.): Cimélia. Az Országos Széchényi Könyvtár kincsei. Budapest, Országos Széchényi Könyvtár – Osiris, 2000. pp. 7-193.
- 10.Kódexek a középkori Magyarországon. Kiállítás az Országos Széchényi Könyvtárban, Budapest, Budavári Palota 1985. november 12-1986. február 28. Budapest, INTERPRESS Kiadó, 1985. 295 p.
- 11.Uralkodók és corvinák. Az Országos Széchényi Könyvtár jubileumi kiállítása alapításának 200. évfordulóján (2002. május 16-augusztus 20.). Budapest, Országos Széchényi Könyvtár, 2002. 286 p.

TÉMA 8.

8.Falerisztika:

- 1)Alapfogalmak (díszjel, érmek, kitüntetés).
- 2)Katonai érdemrendek.
- 3)Egyházi kitüntetések.
- 4)Lovagrendek, méltóságok kitüntetései.
- 5)A kitüntetések mint az adott államhatalom szimbólumai.

IRODALOM:

- 1.Draskóczy István: Falerisztika. In szerk: Bertényi Iván: A történelem segédtudományai. 355-357 old.
- 2.Pandula Attila: A magyar falerisztikáról. Levéltári Szemle. 1989. 1 sz. 11-22 old.
- 3.Zeidler Sándor: Kitüntetések a Magyar Köztársaságban. Budapest, 1995.
- 4.Docenko, V. D.: Ruszkij morszkij mundir 1696-1917. (oroszul) Szankt-Peterburg 1994.
- Geissler, Harald: Das Eiserne Kreuz von 1813 bis heute. Norderstedt 1995.
- 5.Glinka, V. M.: Ruszkij vojennoj kosztjum XVIII-nacsal XX veka (oroszul). Leningrád 1988.
- Herfurt, Dietrich: Militärische Auszeichnungen der UdSSR. Berlin (Ost) 1987

TÉMA 9.

9.Vexillológia:

- 1) Alapfogalmak.
- 2) A zászlóhasználat fejlődése.
- 3) A magyar és az ukrán zászló, nemzeti színek.
- 4) Városok, egyházak és régiók zászlai.

IRODALOM:

- 1.Cs. Kottra Györgyi: Magyarország zászlaja és a magyar katonai zászlók. In Bertényi Iván: A magyar Szent Korona. Budapest 1996. 212-221 old.
- 2.Kumorovitz L. Bernát: A magyar zászló és nemzeti színek múltja. Hadtörténeti Közlemények 1954. 18-60 old., 1956. 77-119 old.
- 3.Pandula Attila: Vexillológia. In. A történelem segédtudományai. Szerk. Kállay István. Budapest 1986. 230-254 old.
- 4.Szell Sándor: Városaink címere, neve és lobogója. A Vármegyei Szociográfiák Kiadóhivatalának kiadása. Budapest, 1941.

TÉMA 10.

10. EGYÉB SEGÉDTUDOMÁNYOK:

1.Történeti grafológia.

IRODALOM:

- Benda Kálmán:Egy új forrástudomány: a pszichografológia. Levéltári Közlemények 1974.
- A grafológia alaptankönyve 1., 2. Grafodidakt Grafológusképző és Személyiségfejlesztő Központ, 2001
- dr. Ligeti Róbert: Az írástanulás pszichológiája, 1982
- Beate Lohmann: Diszlexiások az iskolában, 1997
- dr. László Zsuzsa: Az örökmozgó gyermek, 1998
- W. Barna Erika: Beszél az írás, 2002

Galambos Katalin: Az írás biológiája és fiziológiája, 2002

Feuer Mária: A gyermekrajzok fejlődéslélektana, 2003

Kéki Béla: Az írás története, 2001

2.Pszichohistória.

IRODALOM:

Botond Ágnes: Pszichohistória—avagy a lélek történetiségének tudománya. Budapest, 1991. Tankönyvkiadó.

Erikson Erik H.: A fiatal Luther. Tanulmány a pszichoanalízisről és a történelemről. In Erikson: A fiatal Luther és más írások. Budapest. 1991. Gondolat.

Raismann Dávid: A magányos tömeg. Budapest, 1973. közgazdasági és jogi könyvkiadó.

3.Történeti éghajlatlan.

IRODALOM:

Frisnyák S.: Magyarország történeti földrajza. Budapest, 1990.

Cameron: A világgazdaság történeti földrajza. Budapest, 1998.

Frisnyák S.: Az Alföld történeti földrajza. Nyíregyháza, 2000

Додаток 3 / 3. számú melléklet

Методичні вказівки до контрольних робіт з дисципліни / Módszertani útmutató ellenőrző dolgozatokhoz

Спеціальні історичні дисципліни Történelem segédtudományai

1. Genealógia:

- 1.A genealógia története Magyarországon és Ukrajnában.
- 2.Kapcsolatai a többi segédtudományokkal.
- 3.A genealógiai alapfogalmak.
4. Jelek, ábrák, táblázatok.
5. Jeles genealógusok.
- 6.A genealógia forrásai.

IRODALOM:

- 1.KUBINYI András, “A magyar genealógiai kutatás” [Hungarian genealogical research], Levéltári Közlemények 41 (1970): 213–221.
- 2.SZENTPÉTERY Imre, “Történelmi segédtudományok” [Auxiliary sciences to history], in A magyar történetírás új útjai [New paths of Hungarian historiography], ed. Bálint Hóman (Budapest: Magyar Szemle Társaság, 1932).
- 3.BOTTLÓ Béla, Genealógia. Történeti segédtudományi alapismeretek. II. Levéltári szakmai továbbképzés, Felsőfok 5, Bp. 1963, 79–83.
- 4.KOVÁCS W András., “Studies of Hungarian Genealogical Research,” Colloquia. Journal of Central European History. „Babeş-Bolyai” University Cluj-Napoca and Institute of Central European Studies, vol. 10–11/1–2 (2003–2004): 240–249.
- 5.Bertényi, Iván (szerk.). A történelem segédtudományai. Osiris K. (2001).

2. Heraldika:

- 1.A címer fogalma.

2. Ukrán és magyar címertan.
3. A címer alkotó részei.
4. Település- és családi címerek
5. Jeles heraldikusok.

IRODALOM:

1. [Áldásy Antal](#): Címertan. Bp., 1923. In: Hóman Bálint (szerk.): A magyar történettudomány kézikönyve. II. 6. füzet
2. [Bárczay Oszkár](#): A heraldika kézikönyve. Bp. 1897.
3. Bedingfeld, Henry – Gwynn-Jones, Peter: Címertan. Bp., 1994.
4. [Bertényi Iván](#): Kis magyar címertan. Gondolat Zsebkönyvek, Gondolat Kiadó, Bp., 1983.
5. Bertényi Iván: Új magyar címertan. Bp., 1993.
6. Bertényi Iván: Címertan. In: Bertényi Iván (szerk.): A történelem segédtudományai. Bp., 1998. 251-278.
7. [Csoma József](#): A magyar heraldika korszakai. Bp., 1903.
8. Laszlovszky József: A magyar címer története. Bp., 1989.
9. [Nyáry Albert](#): A heraldika vezérfonala. Bp., 1886.
10. Nyulásziné Straub Éva: Öt évszázad címerei. Bp., 1987.
11. Nyulásziné Straub Éva: Magyarország címerkönyve. Bp., 2001.
12. [Pápai-Páriz Ferenc](#): Ars heraldica... Kolozsvár, 1695.

Források:

1. Fejérpataky László: Magyar címeres emlékek. (Monumenta Hungariae Heraldica). I-II. Bp. 1901-1902.
2. Áldási Antal: A Magyar Nemzeti Múzeum könyvtárának címereslevelei 1200-1867. Bp. I-VIII. 1904-1942.
3. [Magyarország címeres könyve](#) (Liber armorum Hungariae) Bp. I. (A-C) 1913.
- Beke Margit: A [Prímási Levéltár](#) nemesi és címeres emlékei. 1995

3. Szfragisztika:

1. A pecséthasználat múltja.
2. Pecsetgyűrűk, viaszpecsétek.
3. Egyházi, állami és magánpecsétek.
4. A pecséthasználat.
5. Városok, falvak pecsétjei.

IRODALOM:

1. [Bertényi Iván](#): Pecsettan, in: A Történelem Segédtudományai. Osiris Kiadó 2001.
2. [Feiszt György](#): Rövid Magyar Címertan és Pecsettan. Tankönyvkiadó 1986.
3. [Kumorovitz L. Bernát](#) 1944: A magyar pecséthasználat története a középkorban. Gödöllő (Bővített kiadás: 1993).

4. Kronológia:

1. Az időszámítás módszerei, elemei.
2. A júlianus és gregoriánus naptár.
3. Naptárreformok.
4. Az év, a hónap és a nap meghatározása.

IRODALOM:

1. Bertényi, Iván (szerk.). A történelem segédtudományai. Osiris K (2003). Szögi László Kronológia
2. Kákosy, László. Ré fiai. Százszorszép K. (1993).
3. Szentpétery, Imre. A kronológia kézikönyve (1985)
4. Hahn, István. Naptári rendszerek és időszámítás. Gondolat K. (1983)
5. Filep László - Bereznay Gyula. A számírás története. Gondolat K. (1982)
6. Kristó, Gyula. Kronológia (1986)
7. Smith, Michael E.. Aztékok. Szukits K. (2004).
8. Aguilar-Moreno, Manuel. Élet az aztékok földjén. Gold Book (2006).

II. MODUL

1. Paleográfia:

1. Írástörténet.
2. A dokumentum nyelvezete.
3. Rövidítések
4. A magyar, latin és szláv írásminták.
5. A forráskiadás módszerei és problémái.

IRODALOM:

1. Bogdán István: Magyarországi hossz- és földmértékek a XVI. század végéig, Bp. 1978.
2. Bogdán István: Magyarországi hossz- és földmértékek 1601-1874. Bp. 1985.
3. Bogdán István: Magyarországi ür-, térfogat-, súly- és darabmértékek 1874-ig. Bp. 1991.
4. Dányi Dezső – Zimányi Vera, Soproni áruk és bérek a középkortól 1750-ig. Bp. 1989. 15-22.
5. Ereky A.: Mérték-, súly- és pénzisme. Székesfehérvár 1881.
6. Léderer E.: Régi magyar űrmértékek. Századok, 1923. 123-, 305-.
7. Magyar helységnév-azonosító szótár: [felsőoktatási tankönyv] / szerk. Lelkes György Baja: Talma K., 1998.
8. Szentpétery Imre: A kronológia kézikönyve: a Chronologia és az Oklevéltani naptár összevont, javított és bővített kiadása; a szerző hagyatékának felhasználásával sajtó alá rend. 9. Gazda István; kieg. Érszegi Géza, Raj Tamás, Szögi László, Bp. 1985.
10. Varga Imre – Kiss Mária – Kövy Zsolt: Segédanyag az egyházlátogatási jegyzőkönyvek feldolgozásához, Bp., 1991. (Dóka Klára szerk.)
11. Endrényi Ferenc (szerk.): Levéltári ismeretek kézikönyve. Bp., 1980.
12. Ember Győző: Levéltári terminológiai lexikon. Bp., 1982.

2. Epigráfia:

1. Feliratos emlékek épületeken.
2. A sírfeliratok.
3. Feliratok használati tárgyakon és eszközökön.
4. Írásjelek.
5. A feliratos emlékek kiadása.

IRODALOM:

1. Római felirattan. [Kolozsvár, 1914.](#)
2. Római kori köemlékeinkből. Erdélyi Múzeum, [1916](#) 2.
3. Szórványos római kori emlékek Erdélyből. Erdélyi Múzeum, [1916.](#)
4. Kubinyi András: Epigráfia. In. Szerk: Bertényi Iván: A történelem segédtudományai. Budapest, 2001
5. Ruudolf M. Koos: Einführung in die Epigraphik des Mittelalters und der frühen Neuzeit. Darmstadt. 1980. (Részletes bibliográfiával)

3. Oklevéltan:

1. Az oklevelek forráshelyei.
2. Külső és belső ismertető jeleik.
3. Oklevél-kiadási gyakorlat.
4. Középkori és újkori oklevelek.

IRODALOM:

1. Szentpétery Imre: Magyar oklevéltan. Bp. 1930.

2. Kumorovitz L. Bernáth: A leleszi konvent oklevélátadó működése 1569-ig. Turul 42 1928.
3. Kubinyi András: A királyi kincstartók oklevéladó működése Mátyástól Mohácsig. Levéltári közlemények. 28 1958.
4. Mályusz Elemér: Királyi kancellária és krónikairás a középkori Magyarországon. Budapest 1973.
5. Bertényi Iván: Az országbírói intézmény története a XIV. században. Budapest 1976.
6. Solyosi László: Oklevéltan. In. A történelem segédtudományai. Szerk. Bertényi Iván. 1998.

4. Levéltár, irattan:

1. Középkori levél és irattan.
2. Újkori irattan.
3. Fölrendeltséget és alárendeltséget kifejező iratfajták.

4. Analitikus és genetikus irattan.
5. Ukrajnai és magyarországi levéltári-irattári rendszerek.

IRODALOM:

1. Levéltári ismeretek kézikönyve. Szerk.: Endrényi Ferenc Bp., 1980
2. Levéltári kézikönyv. Szerk.: Körmeny Lajos. Osiris, Bp., 2009
3. Levéltári Kézikönyv /megjelenik 2009. augusztusában/
4. „Hogy mindnyájan egyek legyenek...” Magyarországi Egyházi Levéltárosok 5. Egyesülete /tíz év az egyházi levéltárak szolgálatában (Debrecen 2003.)
6. Magyarországi Levéltárak (Magyar Levéltárosok Egyesülete 2004.)

5. Archontológia, prozopográfia:

1. Problematika és tipológia.
2. Funkció, név és évkör.
3. Források, névírasmód kérdése.
4. Az archontológiai sor készítése.
5. Személyi adattár készítésének módszertana.

IRODALOM:

1. Bertényi Iván: A történelem segédtudományai, Budapest, 2001
2. Héjja Julianna Erika: Békés vármegye archontológiája és prozopográfiája 1715-1848, Gyula, 2009
3. Fedeles Tamás: A pécsi székeskáptalan személyi összetétele a késő középkorban, 1354-1526. (Tanulmányok Pécs történetéből, 17.) Pécs, 2005
4. Tóth Árpád: "A polgárok józanabb része..." : Pozsony választott polgárai, 1790-1848 : archontológia és prozopográfia, Fons, 2004 (11. évf.) 2. sz. 235-276

6. Történeti névtan:

1. Helynévtan fejlődése és forrásértéke.
2. A helynevek osztályozása.
3. A személynévtan fejlődése és forrásértéke.
4. A helynevek és személynévek származása.

IRODALOM:

1. Benkő Loránd 1949. A régi magyar személynévadás. Budapest.
2. Engel P. 2003. Királyi emberek Valkó megyében. In: Uő: Honor, vár, ispánság. Válogatott tanulmányok. Csukovits E. (szerk.). Budapest: Osiris Kiadó. 578–599.
3. Fallenbüchl Z. 1991. Név kutatás és családtörténet. Névtani Értesítő 13. 48–53. Fehértói K. 1969.
4. A XIV. századi magyar megkülönböztető nevek. Nytud.Ért. 68. Budapest: Akadémiai Kiadó.
5. Fehértói K. 1970. Társadalmi-gazdasági tényezők a XIV. századi jobbagyság kételemű neveinek kialakulásában. In: Kázmér M. – Végh J. (szerk.) 153–156.
6. Fehértói K. 1975. Genealógia és névkutatás. Magyar Nyelv 71. évf. 4. 456–458.
7. Fehértói K. 1994. Gondolatok családneveink eredetéről. Magyar Nyelvőr 118. évf. 4. 430–437. Hajdú M. 2003.
8. Általános és magyar névtan. Budapest: Osiris Kiadó.
9. N. Fodor János 2004. Adalékok a helynévi eredetű családnevek kialakulásához – A Gutkeled nemzetség szőlát monostori ágának családnevei Névtani Értesítő 26. évf. 31–45.

7. Metrológia:

1. Mértékrendszerek, mérésügy.
2. Hosszmértékek. Föld-területmértékek.
3. Űr és térfogatmérték.
4. Súlymértékek és darabmértékek.

IRODALOM:

1. Acsády Ignác: A mérték- és súlyrendszer története Magyarországon. In Közgazdasági lexikon 2. köt Budapest, 1900, 641-645
2. Alberti, Hans-Joachim: Mass und Gewicht. Berlin, 1957
3. Bertényi Iván: A történelem segédtudományai. Budapest, 2001

4. Bogdán István: Magyarországi hossz- és földmértékek a 16. század végéig. Budapest, 1978
5. Erkey Alfonz: Mérték-, súly-, és pénzisme. Székesfehérvár, 1881
6. Finály Henrik: A Polgár és kereskedő számvetése. Kolozsvár, 1853
7. Hinz Walter: Islamische Masse und Gewichte. Leiden 1955
8. Lukács Ernőné- Tarján Rezsóné : Megmérjük a világot. Budapest, 1978
9. Prickler, Harald: Alte Getreidmasse in austerreische-ungarische Grenzraum. Eisenstadt, 1966
10. Velcsov Mártonné: Antropometrikus mértéknevek a magyar nyelvben. Budapest, 1974

8. Numizmatika:

1. A numizmatikatudomány létrejötte és fejlődése.
2. A pénzforgalom jellege és periodizációja.
3. Papírpénzek.
4. Pénzérmekek anyaga.
5. Ábrák elemzése.
6. Magyar-ukrán éremtan.

IRODALOM:

1. [Dr. James Mackay](#): Érmék és éremgyűjtés Kossuth Kiadó, 2010
2. [Rupp Jakab](#): Magyarország pénzei az Árpádok korában. Nemzeti Örökség Kiadó, 2012
3. [Soós Ferenc](#): Magyar numizmatikusok panteonja. Argumentum, 2010
4. A numizmatika és a társtudományok IV. - Konferencia Esztergomban 1999. október 1-3
5. Gedai István: Pénztörténet. In. A történelem segédtudományai. Szerk. Bertényi Iván. Budapest 1998.

III. MODUL

1. A történeti ökológia:

1. Történeti ökológia kialakulása.
2. A természet, mint a történelmi vizsgálatok tárgya.
3. A Kárpát-medence történeti ökológiája.
4. A vízszabályozás és erdőirtás hatása.
5. A dokumentumok ökológia-centrikus vizsgálata.

IRODALOM:

1. Táj és történelem. Szerk: R. Várkonyi Ágnes ELTE BTK. Budapest, 2000. 371 old.
2. Rácz Lajos: Magyarország környezettörténete az újkorig. Budapest, 2008. 262 old.
3. Európa híres kertje. Szerk: R. Várkonyi Ágnes. Történeti ökológiai tanulmányok Magyarországról. Budapest 1993. 282 old.
4. Stirling János: Magyar reneszánsz kertművészet a XVI-XVII. században. Budapest 1996. 303 old.
5. Az ember és környezete a történelemben : Olvasókönyv / [összeáll. És a bev. Írta Horányi István] ; [közr. A] Nemzeti Szakképzési Intézet. – Budapest, 1991. – 151 p.
6. Farkas Péter: A humánökológia alapjai. Budapest : Szent István Társ. 2000. 252 p.
7. Medzihradzky Zsófia: Szemelvények az ember környezetátalakító tevékenységének történetéből. Budapest, 1996. – 24 p. Lacertina füzetek 2.
8. Tagányi Károly: Magyar erdészeti oklevéltár. I kötet. 1015-1742. Budapest, 1896.
9. Alföldy Gábor [szerk.]: Királyi és hercegi kertek Magyarországon. Bp., 2001.
10. Fráter Erzsébet – Kósa Géza: Szép Magyar kertek: Botanikus kertek, arborétumok, kastélykertek, Kossuth Kiadó, Bp., 2005.

2. Történeti ikonográfia:

1. A történeti művek illusztrálása.
2. A tartalmi mondanivaló tudománya.
3. A történelemábrázolás.
4. A hitelesség megőrzése.

IRODALOM:

1. Docenko, V. D.: Ruszkij morszkoj mundir 1696-1917. (oroszul) Szankt-Peterburg 1994.
2. Dotti, Giorgio: Decorazioni al valore ed al merito delle Forze Armate Germaniche 1933-1945. H.n. 1991.
3. Glinka, V. M.: Ruszkij vojennoj kosztjum XVIII-nacsal XX veka (oroszul). Leningrád 1988.

4. Herfurt, Dietrich: Militärische Auszeichnungen der UdSSR. Berlin (Ost) 1987.
 5. https://www.kartya-jatek.hu/tortenelem_ikonografia_nyelv_kulturtortenet/

3. Történeti földrajz:

1. A történeti földrajz kialakulása.
2. A földrajzi környezet és a történelmi események.
3. A történeti földrajz tárgya.
4. Magyarország történeti földrajza.
5. Összefoglalók, adattárak egy korra vonatkozóan.

IRODALOM:

1. Szabó T. Attila: Az Erdélyi Helynévtörténeti Adattár kiadása előkészítésének terve. Magyar Múzeum 1991/1–4, 196–197.
2. Szabó T. Ádám 1994: Erdélyi magyar történeti helynévmutató.
3. Bárh M. János 2006: Szabó T. Attila Erdélyi Helynévtörténeti Adattára. In: Emlékkönyv 4. Szabó T. Attila születésének 100. évfordulójára. Budapest, 63–65.
5. Maár Ferenc Géza: Őrhelyek a középkori Magyarországon (Magyar Honvéd, 1997. 20. szám, 28-29. oldal)
6. Maár Ferenc Géza: Helynévanyagunk tanúsága (Cibulák Hírlevél, 1996. 3. szám, május)
7. Maár Ferenc Géza: Várad-ok - váraink a népvándorlás-korban (Cibulák, 1997. 4. szám, május)
8. Maár Ferenc Géza: A honfoglalás(ok) nyomai a magyar helynevekben (Magyar Szemle, 1995. április)
9. Maár Ferenc Géza: Az "avar" megtelepülés szaporodó kérdőjelei (Magyar Szemle, 1996. január)

10. Butlin, R. A., Dodghson, R. A. Európa történeti földrajza. 2007.

4. Insigniológia:

1. Koronák, uralkodói insigniák.
2. A magyar királyi koronázási jelvények.
3. Egyházi insigniológia.
4. Tisztviselői és cégjelvények.

IRODALOM:

1. A magyarságtudomány kézikönyve. Szerk. Kósa László. Bp. 1991.
2. A történelem segédtudományai. Szerk. Bertényi Iván. Bp. 1988.
3. Történeti földrajzi kislexikon. Szerk. Zsidi Vilmos. Bp. 1995.
4. Magyarország gazdaságtörténete a honfoglalástól a 20. század közepéig. Szerk. Honvári János. Bp. 1997.
5. Magyar Történelmi Fogalomtár. Szerk. Bán Péter. Bp. 1989.

5. Papiroológia:

1. A papírkészítés története.
2. A papírgyártás külföldön és Magyarországon.
3. A papír alapanyaga, minősége.
4. Vízjelek.

IRODALOM:

1. Bogdán István: Az első magyar papírmalmok: Papíripar. 3. 1959 67-73 old.
2. Bogdán István: Vízjelek és vízjelkutatás. Levéltári Híradó 8. 1956. 27-35. old.
3. Bogdán István: A magyarországi papíripar története. 1530-1900. Budapest 1963.
4. Bogdán István: Papírfeldolgozó iparunk a 19. században. Papíripar. 17. 1973. 23-31 old.
5. Papíripari kézikönyv. Szerk: Vámos György Budapest, 1980.

6. Kodikológia:

1. A kódex elkészítése.
2. A scriptor, az írásmód.
3. A kódex tartalma, szövegek.
4. Kódexgyűjtemények.

IRODALOM:

1. MADAS Edit – MONOK István: A könyvkultúra Magyarországon a kezdetektől 1800-ig. Budapest, Balassi, 2003. pp. 7-88.

- 2.SARBAK Gábor: Bevezetés a latin kodikológiába. In: HAVAS László – TEGYÉY Imre (szerk.): Bevezetés az ókortudományba. I. kötet. Debrecen, Kossuth Egyetemi Kiadó, 1996. pp. 178-207.
- 3.CSAPODINÉ Gárdonyi Klára: A XI-XV. századi kódexművészet. In: PINTÉR Márta (szerk.): Régi könyvek és kéziratok. Budapest, Népművelési Propaganda Iroda, 1974. pp. 9-23.
- 4.CSAPODINÉ Gárdonyi Klára: Illusztrált kódexeink. In: PINTÉR Márta (szerk.): Régi könyvek és kéziratok. Budapest, Népművelési Propaganda Iroda, 1974. pp. 25-30.
- 5.ÉRSZEGI Géza: Paleográfia. In: BERTÉNYI Iván (szerk.): A történelem segédtudományai. Budapest, Osiris, 2001. pp. 95-125.
- 6.FUNKE, Fritz: Könyvismeret. Budapest, Osiris, 2004. pp. 11-42, 62-114., 416-423.
- 7.JAKÓ Zsigmond – MANOLESCU, Radu: A latin írás története. Budapest, Európa, 1987. 313 p.
- 8.KARSAY Orsolya (szerk.): Cimélia. Az Országos Széchényi Könyvtár kincsei. Budapest, Országos Széchényi Könyvtár – Osiris, 2000. pp. 7-193.
- 9.Kódexek a középkori Magyarországon. Kiállítás az Országos Széchényi Könyvtárban, Budapest, Budavári Palota 1985. november 12-1986. február 28. Budapest, INTERPRESS Kiadó, 1985. 295 p.
- 10.Uralkodók és corvinák. Az Országos Széchényi Könyvtár jubileumi kiállítása alapításának 200. évfordulóján (2002. május 16-augusztus 20.). Budapest, Országos Széchényi Könyvtár, 2002. 286 p.

7. Vexillológia:

- 1.Alapfogalmak.
- 2.A zászlóhasználat fejlődése.
- 3.A magyar és az ukrán zászló, nemzeti színek.
- 4.Városok, egyházak és régiók zászlai.

IRODALOM:

- 1.Cs. Kottra Györgyi: Magyarország zászlaja és a magyar katonai zászlók. In Bertényi Iván: A magyar Szent Korona. Budapest 1996. 212-221 old.
- 2.Kumorovitz L. Bernát: A magyar zászló és nemzeti színek múltja. Hadtörténeti Közlemények 1954. 18-60 old., 1956. 77-119 old.
- 3.Pandula Attila: Vexillológia. In. A történelem segédtudományai. Szerk. Kállay István. Budapest 1986. 230-254 old.
- 4.Széll Sándor: Városaink címere, neve és lobogója. A Vármegyei Szociográfiák Kiadóhivatalának kiadása. Budapest, 1941.

8. Falerisztika:

- 1.Alapfogalmak (díszjel, érmek, kitüntetés).
- 2.Katonai érdemrendek.
- 3.Egyházi kitüntetések.
- 4.Lovagrendek, méltóságok kitüntetései.
- 5.A kitüntetések mint az adott államhatalom szimbólumai.

IRODALOM:

- 1.Draskóczy István: Falerisztika. In szerk: Bertényi Iván: A történelem segédtudományai. 355-357 old.
- 2.Pandula Attila: A magyar falerisztikáról. Levéltári Szemle. 1989. 1 sz. 11-22 old.
- 3.Zeidler Sándor: Kitüntetések a Magyar Köztársaságban. Budapest, 1995.
- 4.Docenko, V. D.: Ruskij morszkoy mundir 1696-1917. (oroszul) Szankt-Peterburg 1994.
- 5.Geissler, Harald: Das Eiserner Kreuz von 1813 bis heute. Norderstedt 1995.
- 6.Glinka, V. M.: Ruskij vojennoj kosztjum XVIII-nacsal XX veka (oroszul). Leningrád 1988.
- 7.Herfurt, Dietrich: Militärische Auszeichnungen der UdSSR. Berlin (Ost) 1987

Модульні контрольні роботи

Модульні контрольні роботи виконуються у формі тестів, кожен з яких містить різні завдання. Загальна кількість балів 100, оцінювання знань здійснюється за допомогою наступної таблиці:

Шкала оцінювання

Сума балів	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	задовільно
60-63	E	
0-59	FX	
		незадовільно з можливістю повторного складання

II. RÁKÓCZI FERENC KÁRPÁTALJAI MAGYAR FŐISKOLA
ЗАКАРПАТСЬКИЙ УГОРСЬКИЙ ІНСТИТУТ ІМ. ФЕРЕНЦА РАКОЦІ ІІ

Történelem- és társadalomtudományi tanszék

Кафедра історії та суспільних дисциплін

Методичні рекомендації

з ДОПОМІЖНИХ ІСТОРИЧНИХ ДИСЦИПЛІН

для студентів заочного відділення

Módszertani segédlet

а **TÖRTÉNELEM SEGÉDTUDOMÁNYAI** tantárgyhoz

а történelem szakos hallgatók részére

Затверджено:
на засіданні кафедри
19 вересня 2008 р.

Jóváhagyva:
a 2008. szeptember 19-i
tanszékülésen.

BEREGSZÁSZ-БЕРЕГОВО -2008

A TÖRTENELEM SEGÉDTUDOMÁNYAI
ДОПОМІЖНИХ ІСТОРИЧНИ ДИСЦИПЛІНИ

„A történelem segédtudományai (forrástudomány vagy szaktudomány)” című tantárgy elsősorban a történeti kutatásokat hivatott segíteni, megkönnyíteni. A történelmi segédtudományok a történeti kutatás és a történelemtudomány egy-egy speciális területét, ismeretanyagát és módszertanát fejezik ki. A név „segéd” nem jelent alacsonyabb rendű tudományt, ha megfelelő szinten művelik.

Különálló tantárgyként a XVIII. századtól szerepel. Ettől kezdve a három fő tényezővel, az emberrel, a hellyel és az idővel foglalkozó, három diszciplínát — genealógia, geográfia, kronológia — kezdik történelmi segédtudományként említeni.

A történelmi segédtudományok száma pontosan nem határozható meg, ezért értelemszerűen csak azon tantárgyakat tanulmányozzuk, amelyek a leggyakrabban szerepelnek a historikust segítő szerepkörökben. A tantárgyak elsősorban az írott források tanulmányozásánál segíthetik a kutatót. Ismeretes, hogy a történettudomány fejlődése a források elemzése segítségével fejlődhet tovább. A programban nem vizsgált történelmi segédtudományok egyes részleteire kitérünk, mivel kapcsolatban vannak a tananyagban lévőkkel.

„A történelmi segédtudományok” c. tantárgy diszciplínáit elsősorban a magyarországi középkorújkori források alapján tanulmányozzuk, valamint párhuzamosan vizsgáljuk az ukrainai történelmi segédtudományok fejlődéstörténetét is.

A tantárgyi program teljesítését a modulonkénti egy dolgozat (ZH) megírása, a terminológiai adatbázis elsajátítása és a sikeres beszámoló jelenti.

A TANTÁRGY PROGRAMJA

I. MODUL

- 1. Genealógia:** A genealógia története Magyarországon és Ukrajnában. Kapcsolatai a többi segédtudományokkal. A genealógiai alapfogalmak. Jelek, ábrák, táblázatok. A genealógia forrásai.
- 2. Címertan:** A címer fogalma. Ukrán és magyar címertan. A címer alkotó részei. Település- és családi címerek. Kiemelkedő heraldikusok.
- 3. Pecséttan:** A pecséthasználattal múltja. Pecsétgyűrűk, viaszpecsétek. Egyházi, állami és magánpecsétek. A pecséthasználattal. Városok, falvak pecsétjei.
- 4. Kronológia:** Az időszámítás módszerei, elemei. A júlianus és gregoriánus naptár. Naptárreformok. Az év, a hónap és a nap meghatározása.

II. MODUL

- 1. Paleográfia:** Írástörténet. A dokumentum nyelvezete. A magyar, latin és szláv írásminták. A forráskiadás problémái.
- 1. Epigráfia:** Feliratos emlékek épületeken. A sírfeliratok. Feliratok használati tárgyakon és eszközökön. Írásjelek. A feliratos emlékek kiadása.
- 3. Oklevéltan:** Az oklevelek forráshelyei. Külső és belső ismertető jeleik. Oklevél-kiadási gyakorlat. Középkori és újkori oklevelek.
- 4. Levéltartan, irattan:** Középkori levél és irattan. Újkori irattan. Fölrendeltséget és alárendeltséget kifejező iratfajták. Analitikus és genetikus irattan. Ukrainai és magyarországi levéltári-irattári rendszerek.
- 5. Archontológia, prozopográfia:** Problematika és tipológia. Funkció, név és évkör. Források, névírasmód kérdése. Az archontológiai sor készítése. Személyi adattár készítésének módszertana.

- 6. Történeti névtan:** Helynévtan fejlődése és forrásértéke. A helynevek osztályozása. A személynévtan fejlődése és forrásértéke. A helynevek és személynévek származása.
- 7. Metrológia:** Mértékrendszerek, mérésügy. Hosszmértékek. Föld-területmértékek. Űr és térfogatmérték. Súlymértékek és darabmértékek.
- 8. Numizmatika:** A numizmatikatudomány létrejötte és fejlődése. A pénzforgalom jellege és periodizációja. Papírpénzek. Pénzérmekek anyaga. Ábrák elemzése. Magyar-ukrán éremtan.

III. MODUL

- 1. A történeti ökológia:** Történeti ökológia kialakulása. A természet, mint a történelmi vizsgálatok tárgya. A Kárpát-medence történeti ökológiája. A vízszabályozás és erdőirtás hatása. A dokumentumok ökológia-centrikus vizsgálata.
- 2. Történeti ikonográfia:** A történeti művek illusztrálása. A tartalmi mondanivaló tudománya. A történelemábrázolás. A hitelesség megőrzése.
- 3. Történeti földrajz:** A történeti földrajz kialakulása. A földrajzi környezet és a történelmi események. A történeti földrajz tárgya. Magyarország történeti földrajza. Összefoglalók, adattárak egy korra vonatkozóan.
- 4. Insigniológia:** Koronák, uralkodói insigneik. A magyar királyi koronázási jelvények. Egyházi insigniológia. Tisztviselői és cégjelvények.
- 5. Papirologia:** A papírkészítés története. A papírgyártás külföldön és Magyarországon. A papír alapanyaga, minősége. Vízjelek.
- 6. Kodikológia:** A kódex elkészítése. A scriptor, az írásmód. A kódex tartalma, szövegek. Kódexgyűjtemények.
- 7. Vexillológia:** Alapfogalmak. A zászlóhasználat fejlődése. A magyar és az ukrán zászló, nemzeti színek. Városok, egyházak és régiók zászlai.
- 8. Falerisztika:** Alapfogalmak (díszjel, érmek, kitüntetés). Katonai érdemrendek. Egyházi kitüntetések. Lovagrendek, méltóságok kitüntetései. A kitüntetések mint az adott államhatalom szimbólumai.

TERMINOLÓGIA

genealógia
avus
gens
familia
generáció
linea
agnáció
őspróba
felmenők
lemenők
családfa
heraldika
herold
címeres levél
sisak, sisakdísz
címertörés
élő heraldika
címerpajzs
mesteralakok
címerképek
pajzsfő
pajzserék
pajzstalp
címersátor
címerpalást
talemonok
rangkoronák
szfragisztika
sigillum
tiparium
signet
bulla
pergamen
kronológia
nap
hét
hónap
év
változó ünnepek
julianus naptár
gregoriánus naptár
annus bissextus
annus solaris
annus lunaris
annus domini
vigilia
paleográfia
sigla
capitális írás
unciális írás
karoling minuscula
gótikus minuscula

facsimile
epigráfia
diplomatika
missiles
conscriptiones
urbaria
copia simplex
copia vidimata
conceptus
litterae privilegias
litterae clausae
litterae patentes
destinatarius
auctor
pátens
levéltártan
iktatókönyv
iratseljtezés
levéltári utmutató
raktári jegyzék
regeszta
fond
opisz
odinica zberihanyja
reprográfia
pertinencia elve
proveniencia elve
irattan
szisztematikus irattan
analitikus irattan
genetikus irattan
archontológia
címtár
prozopográfia
történeti névtan
metrológia
arasz
hüvelyk
láb
mértöld
rőf
hold
akó
icce
kupa
pint
puttony
kőből
szapu
véka
asztag
portió
font
lat

bokor
 mandel
 tucát
 numizmatika
 denárperiódus
 garasperiódus
 tallérperiódus
 történeti ökológia
 történeti ikonográfia
 történeti földrajz
 insigniológia
 papiroológia
 kodikológia
 kódex
 kolofon
 scriptor
 vexillológia
 zászlósúr
 felségjelvény
 „félárbo”
 trikolor
 wimpel
 kornéta
 falerisztika
 díszjel
 rendjel
 jelvény
 érdemérem
 érdemkereszt
 rendszalag
 szent györgy- rend
 sárkány- rend
 aranygyapjas- rend
 Ferenc József- rend
 vitézi- rend
 kossuth érdemrend
 pszihohistória
 történeti grafológia
 hangdokumentumok
 mikrofilm
 számítógépes adathordozók
 történeti filatélia
 nyomdatörténet
 filológia
 archeográfia
 bonisztika
 hermenautika
 múzeumtan
 onomasztika
 szimbolika
 textológia
 filatélia

IRODALOM:

51. A történelem segédtudományai. Szerk: Bertényi Iván, Bp. 1998.
52. A történelem segédtudományai. Szerk: Kállay István, Bp. 1986.
53. Бондаренко Г.В. Спеціальні історичні дисципліни. Луцьк, 1997
54. A Kárpát-medence történeti földrajza. Szerk: Frisnyák Sándor. Nyíregyháza, 1996.
55. Áldásy Antal: Címertan Bp. 1923
56. Benda Kálmán: Egy új forrástudomány: a pszichografológia. Levéltári Közlemények. 1974
57. Bertényi Iván: A magyar Szent Korona Bp. 1996
58. Bertényi Iván: Új magyar címertan. Bp. 1998
59. Bogdán István: A magyarországi papíripar története, 1530-1900. Bp. 1963.
60. Bogdán István: A vízjelkutatás problémái. Levéltári Közlemények, 30. 1959. 89-108 old.
61. Bogdán István: Régi magyar mértékek, Bp. 1987.
62. Bogdán István: Vízjel az irathamisítás ellen, Levéltári közlemények 1974, 30-36 old.
63. Csatáry György: Levéltári kalászatok, Ungvár-Budapest, 1993.
64. Ember Győző: Levéltári terminológiai kislexikon. Bp. 1982.
65. Galavics Géza: Barokk családfák és genealógiák. In: Buzási Enikő (szerk.): Főúri ősgalériák családi arcképek. Bp. 1988. 22-25. old.
66. Gudenus János: A magyarországi főnemesség XX. századi genealógiája. I-II. Bp. 1990-1993.
67. Gudenus János-Szentirmay László: Összetört címerek. Bp. 1989
68. Hajnal István: Írástörténet az írásbeliség felújulása korából. Bp. 1921.
69. Havas L. Szövegkritika. Bevezetés az ókortudományba I. Szerk: Havas L.- Tegyei I. Debrecen 1996. 67- 100 old.
70. Huszár L.: A budai pénzverés története, Bp. 1958.
71. Huszár L.: Az erdélyi fejedelemség pénzverése. Bp. 1995.
72. Huszár L.: Habsburg-házi királyok pénzei. Bp. 1975
73. Kardos József: A szentkorona-tan története 1919-1944. Bp. 1985.
74. Kempelen Béla: Magyar nemes családok. I-XI. Bp. 1911-1932
75. Kiss Lajos: Földrajzi nevek etimológiai szótára. I-II. Bp. 1988
76. Kovács Éva -Lovag Zsuzsa: A magyar koronázási jelvények. Bp. 1980.
77. Kriston Pál: A történetírás története. (Tanárképző Főiskolák részére) Bp. 1997
78. Kubinyi András: A királyi kincstartók oklevéladó működése Mátyástól Mohácsig. Levéltári Közlemények . 28 sz. 1958.
79. Kubinyi András: A magyar genealógiai kutatás. Levéltári Közlemények. 1970. 2 sz. 213-221 old.
80. Kumorovitz L. Bernát A magyar pecséthasználat története a középkorban. (tanulmánykötet, Szerk: Dr. Szópek Lóránt) Gödöllő 1944.
81. Kumorovitz L. Bernát: A leleszi konvent oklevéladó működése 1569-ig. Turul 42, 1928.
82. Lakatos Sarolta: Rendjelek és kitüntetések, a Józsa András Múzeumban. Nyíregyháza 1994.
83. Levéltári ismeretek kézikönyve. Szerk: Endrényi Ferenc. Bp. 1980
84. Lukács Ernőné - Tarján Rezsőné: Megmérjük a világot. Bp. 1978.
85. Magyarország történelmi földrajza a Hunyadiak korában. Bp. 1890-1913. I-V kötet.
86. Makai Ágnes - Hérei Vera: Kitüntetések. Bp. 1990.
87. Mályusz Elemér: Királyi kancellária és krónikaírás a középkori Magyarországon. Bp. 1973 (Irodalomtörténeti Füzetek.)
88. N. Kiss István: Mérték, állam és társadalom. Agrártörténeti Szemle, 17. 1975. 274-292 old.
89. Nagy Iván: Magyarország családai czimerekkel és nemzedékrendi táblákkal. I-XIII. Bp. 1857-186.
90. Németh Gyula: Nyelvtudományunk és a történetírás. Hóman Bálint (szerk:) A magyar történetírás új útjai. Bp. 1931 365-396 old.
91. Nyulásziné Straub Éva: Öt évszázad címerei a Magyar Országos Levéltár címereslevelein. Bp. 1987
92. Nyulásziné Straub Éva: Útmutató a genealógiai és családtörténeti kutatásokhoz a Magyar Országos Levéltárban, Levéltári Közlemények 1995. 1-2 sz. 167-181 old.
93. R. Várkonyi Ágnes: Látvány és gondolat. Zrinyi Syrena kötetének természetszimbólumaihoz. Művészettörténeti Értesítő, 1994, 1-2 sz.
94. Réti László: A Magyar Tanácsköztársaság helyi szervei és pecsétjeik. Bp. 1973.
95. Rózsa György: Magyar történetábrázolás a 17. században. Bp. 1973.

96. Stirling János: Magyar reneszánsz kertművészet a XVI-XVII. században. Bp. 1996.
97. Szentpéteri Imre: Magyar oklevéltan. A magyar történettudomány kézikönyve II/3 Bp. 1930
98. Szentpétery Imre: Magyar oklevéltan Bp. 1930
99. Táj és történelem. Történeti ökológiai tanulmányok. Szerk: R. Várkonyi Ágnes, Bp. 1997
100. Teleki József: A földrajzi gondolat története. Bp. 1996
101. Vayer Lajos: Történelmi művek illusztrálása. Szentpétery emlékkönyv. Bp. 1938.

SZAKFOLYÓIRATOK/ЖУРНАЛИ

- „TURUL” – A Heraldikai és Genealógiai Társulat folyóirata
„ЗНАК” – Вісник українського геральдичного товариства.